

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedra**

Monikos Zavackaitės,
V kurso, finansų ir mokesčių teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Kripto turto apmokestinimas Lietuvoje ir užsienio valstybėse: lyginimas,
problematika, perspektyvos**

**Taxation of Crypto-Property in Lithuania and Foreign Countries:
Comparison, Problems, Perspectives**

Vadovas: Doc. dr. Martynas Endrijaitis

Recenzentas: Partnerystės prof. dr. Vitas Vasiliauskas

Vilnius
2022

ANOTACIJA IR PAGRINDINIAI ŽODŽIAI

Šiame darbe analizuojama kripto turto samprata, jo rūšys, apmokestinimo modeliai Lietuvoje bei užsienio valstybėse. Pateikiami skirtingų valstybių kripto turto apmokestinimo modelių panašumai, skirtumai. Atskleidžiamos pagrindinės problemos bei spragos skirtingų šalių mokesčių teisinėje sistemoje, galimos perspektyvos, susijusios su kripto turto apmokestinimu Lietuvoje ir užsienyje.

Pagrindiniai žodžiai: kriptas, apmokestinimas, turtas, kriptovaliuta.

This work analyses the concept of crypto-property, their types, and taxation models in Lithuania and foreign countries. It presents similarities and differences in taxation models of crypto-property in different countries. The main problems and gaps in the tax legal system of different countries are revealed, as well as possible perspectives related to the taxation of crypto-property in Lithuania and abroad.

Keywords: crypto-property, taxation, asset, cryptocurrency.

TURINYS

IŽANGA	2
1. KRIPTO TURTAS	5
1.1. Blokų grandinės veikimo principai	5
1.2. Kripto turto samprata	9
1.2.1. Kripto valiuta	14
1.2.2. Fiksuotos vertės žetonai	17
1.2.3. NFT	18
2. KRIPTO TURTO APMOKESTINIMAS	21
2.1. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Lietuvoje	21
2.2. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Kinijoje	30
2.3. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Jungtinėse Amerikos Valstijose	33
2.4. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Vokietijoje	36
2.5. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Jungtinėje Karalystėje	39
3. KRIPTO TURTO APMOKESTINIMO PALYGINIMAS IR PERSPEKTYVOS LIETUVOJE IR UŽSIENIO VALSTYBĖSE	42
3.1. Kripto turto apmokestinimo palyginimas Lietuvoje ir užsienio valstybėse	42
3.2. Kripto turto apmokestinimo perspektyvos Lietuvoje ir užsienyje	49
IŠVADOS	52
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	55
SANTRAUKA	61
SUMMARY	62

IŽANGA

Nagrinėjamos temos aktualumas. Jau XXI amžiaus pradžioje pradėjo kurtis nauji teisiniai santykiai, susiję su kriptovaliutų atsiradimu. Kiek vėliau atsirado ir kripto turto sąvoka, kuri apima kriptovaliutas, nekeičiamuosius žetonus bei fiksuotos vertės žetonus (Jurgilas, 2019). Kripto turtas kelia daug iššūkių kiekvienos valstybės teisinėje sistemoje, o taip pat ir viso kripto turto apmokestinime. Šiuo metu egzistuoja tiek teisėtos, tiek neteisėtos kripto turto rinkos. Teisėtos veiklos susijusios su spekuliaciniais kripto turto panaudojimo tikslais, tuo tarpu neteisėtos veiklos apima nelegalių prekių pirkimą ir pardavimą, pinigų plovimą ar mokesčių vengimą. Tokiais atvejais kripto turtas, o dažniausiai kriptovaliutas, veikia kaip atsiskaitymo ar mokėjimo priemonė, o pasak Australijos mokslininkų, beveik pusė visų metinių *Bitcoin* operacijų gali būti susietos su nelegalia veikla (Houben, Snyers, 2020, p. 13). Kadangi teisinė aplinka ir apmokestinimas kripto turtui nėra tinkamai ir aiškiai sureguliuotas, minėtos problemos turi puikų pagrindą plėstis valstybėse, kurios neskiria didelio dėmesio kripto turto reglamentavimui, tiek kvalifikavimo srityje, tiek apmokestinimo srityje. Šiandien Lietuvoje kripto turtas yra kvalifikuojamas kaip virtualioji valiuta, o jo sąvoka apibrėžta Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 2 str. 22²d., kaip *skaitmeninę vertę turinti, bet teisinio valiutos ar pinigų statuso neturinti priemonė, kurios neleidžia ar už kurių nelaiduoja centrinis bankas ar kita valstybės institucija ir kuri nėra būtina susieta su valiuta, tačiau kurių fiziniai ar juridiniai asmenys pripažįsta kaip mainų priemonę ir kuri gali būti pervedama, saugoma ir parduodama elektroninėmis priemonėmis*. Kadangi Lietuvoje kripto turto apmokestinimas neturi teisinio aiškumo, o ir pati kripto turto samprata ir sąvoka nėra aiškiai apibrėžtos bei reglamentuotos, darbe analizuojama kripto turto samprata, rūšys bei kvalifikavimas skirtinguose šaltiniuose, kripto turto apmokestinimo modeliai Lietuvoje ir užsienio valstybėse, vertinant teises ir mokesčių teises problemas, susijusias su kripto turto teisiniu kvalifikavimu bei vertinimu.

Darbo tikslas. Šio darbo tikslas yra nustatyti, ar kripto turto samprata yra vertinama ir suprantama vieningai, ar visgi kripto turto sąvoka neturi aiškaus ir vieningo apibrėžimo, o tai lemia reglamentavimo kripto turto apmokestinime spragas Lietuvoje ir užsienio valstybėse.

Darbo uždaviniai. Siekiant darbo tikslo, keliami tokie uždaviniai:

1. Išanalizuoti kripto turto sampratą bei rūšis.

2. Išnagrinėti ir palyginti kripto turto apmokestinimui taikomą teisinį reglamentavimą Lietuvoje ir užsienyje bei nustatyti teigiamus ir neigiamus teisinio reglamentavimo aspektus.
3. Nustatyti problemas, susijusias su kripto turto apmokestinimo teisiniu reglamentavimu Lietuvoje ir užsienyje bei pateikti galimus problemų sprendimo būdus.
4. Atskleisti bei įvertinti galimas perspektyvas, susijusias su kripto turto apmokestinimu Lietuvoje ir užsienyje.

Tyrimo objektas. Kripto turto samprata, jo apmokestinimas Lietuvoje ir užsienio valstybėse bei panašumų ir skirtumų identifikavimas, remiantis Lietuvoje ir užsienyje galiojančiais mokesčių įstatymais bei jų įgyvendinamaisiais teisės aktais ir aktualiais moksliniais darbais ir straipsniais.

Tyrimo metodai. Uždaviniams įgyvendinti darbe naudojami šie metodai:

1. **Lyginamasis metodas** – siekiant palyginti ir įvertinti Lietuvos teisinį reguliavimą, lyginant jį su kitų užsienio valstybių teisiniu reguliavimu bei pateikti rekomendacijas teisiniam reguliavimui tobulinti.
2. **Sisteminis metodas** – siekiant išanalizuoti mokslinę literatūrą bei Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktų normas, susijusias su kripto turto apmokestinimu.
3. **Dokumentų analizės metodas** – nagrinėjant skirtingą mokslinę literatūrą bei Lietuvos ir užsienio valstybių teisės aktų normas.
4. **Teleologinis metodas** – analizuojant teisės aktų normų turinį, tiriami nacionalinių bei užsienio šalių įstatymų bei konkrečių mokesčių teisės normų tikslai, siekiant atskleisti tikrąją teisės normų prasmę.

Darbo originalumas. Kripto turtas ir jo apmokestinimas yra ganėtinai nauja tema, kuri dar neturi aiškaus teisinio apibrėžtumo, reglamentavimo bei vieningo ir nusistovėjusio požiūrio tiek Lietuvoje, tiek užsienio valstybėse. Ši tema nėra plačiai nagrinėjama dėl teisės aktų bei vieningų taisyklių, taikomų tiek pačiam kripto turtui, tiek jo apmokestinimui, stokos. Daugiausiai nagrinėjama tema yra susijusi su kriptovaliutomis, jų veikimu, keliamomis rizikomis bei apmokestinimu, tačiau kriptovaliutos yra tik dalis viso kripto turto, kuris bus analizuojamas šiame darbe. Lietuvos ir užsienio išaiškinimuose, teisės aktuose bei moksliniuose šaltiniuose vis dar yra nemažai spragų, kurios suteikia galimybę kripto turto

apmokestinimą vertinti skirtingai ir taikyti skirtingas apmokestinimo taisykles. Todėl darbe analizuojamas kripto turtas, kaip reiškinys, jo rūšys, apmokestinimo modeliai Lietuvoje bei užsienyje. Pateikiami skirtingų valstybių kripto turto apmokestinimo modeliai, jų panašumai ir skirtumai, pagrindinės problemos bei spragos skirtingų šalių teisiniame reguliavime, galimos perspektyvos, susijusios su kripto turto apmokestinimu Lietuvoje bei užsienyje.

Svarbiausi šaltiniai. Nagrinėjant darbo temą bei siekiant atskleisti kripto turto apmokestinimą Lietuvoje ir užsienyje, yra vadovaujama Lietuvoje ir užsienyje galiojančiais mokesčių įstatymais, Lietuvos institucijų išaiškinimais, iš kurių svarbiausias šiai temai atskleisti yra 2018 m. Lietuvos Respublikos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos paaiškinimas dėl virtualiosios valiutos ir pirminio virtualių valiutų žetonų siūlymo apmokestinimo. Be šių šaltinių, darbo temai atskleisti bei išanalizuoti yra pasitelkiami ir Europos Sąjungos institucijų pranešimai pavyzdžiui, Europos Parlamento studija dėl kripto turto vystymo, reguliavimo, rūpesčių bei atsakymų, kurios bendraautorai yra dr. Prof. Robby Houben ir Alexander Snyers (Crypto-assets Key developments, regulatory..., 2020). Taip pat temai atskleisti yra pasitelkiami kiti aktualūs moksliniai darbai ir straipsniai, kurie padeda išnagrinėti skirtingą kripto turto sampratą bei teisinę vietą skirtingų valstybių teisinėje bei mokesčių teisės sistemoje.

1. KRIPTO TURTAS

1.1. Blokų grandinės veikimo principai

Blokų grandinė (angl. *blockchain*), kripto turtas (angl. *crypto – assets*), kriptovaliutos (angl. *cryptocurrency*) labai dažnai šiandieninėje visuomenėje girdimi terminai. Todėl pirmiausia reikėtų pradėti nuo to, kaip šie visi terminai yra susiję, kada jie atsirado, kokia jų reikšmė bei funkcijos. Blokų grandinės technologija atsirado 2008 m., kuomet nežinomas asmuo pasivadinęs Satoshi Nakamoto atlikdamas sudėtingus matematinius skaičiavimus aprašė pirmąją kriptovaliutą - Bitkoiną (angl. *bitcoin*) (toliau – BTC), kurios veikimas pagrįstas blokų grandinės technologija. Pirmą kartą, blokų grandinės protokolas buvo aprašytas moksliniame straipsnyje 2008 m. „Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System”. Šiame moksliniame straipsnyje Satoshi Nakamoto apibendrina, jog tinklas yra tvirtas dėl savo nestruktūrizuoto paprastumo, o mazgai (angl. *nodes*) veikia visi vienu metu su nedidele koordinacija (Nakamoto, 2008).

Blokų grandinė yra mechanizmas, paremtas konkrečiu matematiniu algoritmu rinkiniu, kuriame naudojamas šifravimo metodas, kitaip žinomas, kaip kriptografija. Toks metodas naudojamas tam, kad būtų sukurta ir tikrinama nuolat auganti duomenų bazė, prie kurios naujus duomenis galima tik pridėti, tačiau jau esamų duomenų, esančių blokų grandinėje pašalinti negalima. Visi duomenų bazės įrašai yra saugomi atskiruose blokuose, kurie tarpusavyje yra sujungti į blokų grandinę. Vykstant tam tikrai transakcijai, į bloką yra įrašoma informacija ir yra tvirtinama kasėjų (angl. *miners*). Kai prie esamos blokų grandinės yra prijungiamas naujas duomenų blokas, praeitame bloke duomenys jau nebegali būti pakeisti, kadangi patvirtintas duomenų blokas tampa neatsiejama visos blokų grandinės dalis, o kiekvienas blokas, esantis blokų grandinėje turi savo unikalią istoriją ir yra užšifruotas unikaliu kodu (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018, p. 20). Trumpai apibūdinant, blokų grandinė – tai skaitmeninė operacijų knyga, kuri yra paskirstoma visame blokų grandinės kompiuterių sistemų tinkle. Ši sistema veikia taip, kad būtų sunku arba neįmanoma jos pakeisti, į ją įsilaužti arba „apeiti“ ar kitaip apgauti šios sistemos veikimo. Joje gali būti saugomi ne tik finansiniai įrašai, bet ir visi šiame amžiuje turintys didelę vertę duomenys, tokie kaip pinigų likučiai, nuosavybės teisės, tapatybė, vertybiniai popieriai, draudimo įrašai ir pan. (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018, p. 22).

Blokų grandinė – tai technologija, kuri leidžia asmenims, nepažįstantiems ir nežinantiems vieni kitų, pasitikėti bendrai naudojamais įrašais. Tie bendrai naudojami įrašai yra paskirstyti visiems blokų grandinės dalyviams tinkle, kuriame yra naudojami tam tikri kompiuteriai, kad būtų patvirtintos visos operacijos ir taip pašalinamas trečio asmens poreikis, atliekant operacijas (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016, p.7).

Blokų grandinėje yra atvirasis (angl. *Permissionless blockchain*) ir uždarusis (angl. *Permissioned blockchain*) blokų grandinės tinklai. Norint prisijungti prie atvirojo tinklo vartotojui tereikia turėti kompiuterį, kuriame yra įdiegta reikiama programinė įranga. Nėra jokios centrinės įstaigos, kuri atliktų naujų vartotojų filtravimą. Uždarojoje blokų grandinėje prisijungimas yra reguliuojamas tinklo administratorius, kuris pagal tam tikrus kriterijus atrenka galinčius prisijungti asmenis bei nustato jų tapatybę (Distributed Ledger Technology (DLT) and..., 2017, p.6).

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto 2019-10-30 priimtoje plenarinės sesijos nuomonėje (2020/C47/03) (toliau – **Nuomonė**) yra skelbiamos išvados bei rekomendacijos dėl blokų grandinės ES rinkoje. Nuomonės 1.2. punkte skelbiama, jog blokų grandinės taikymas visuomenėje jau duoda naudos ir blokų grandinės pagrindu galima išspręsti daugybę opių problemų ir vienos iš jų yra mažinti mokesčių slėpimą ir plėtoti tiek privačias, tiek viešąsias paslaugas. Taigi, blokų grandinės veikimas pasižymi keliais pagrindiniais ir labai svarbiais principais – decentralizacija, anonimiškumas patikrinamumas bei nekintamumas.

Blokų grandinė susideda iš tam tikrų elementų, paskirstyta skaitmeniniu būdu tarp didelio skaičiaus skirtingų kompiuterių beveik realiu laiku – blokų grandinė yra decentralizuota ir jos įrašų kopija yra prieinama visiems vartotojams ir dalyviams veikiantiems *peer-to-peer* (toliau - **P2P**) tinkle. Šis blokų grandinės bruožas pašalina centrinių įstaigų poreikį vykdant transakcijas, pvz. bankų (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016). Autoriaus bei daugelio šaltinių nuomone, decentralizacija yra vienas svarbiausių principų blokų grandinėje, kadangi trumpai tariant, pati decentralizacijos reikšmė blokų grandinėje reiškia, jog visi duomenys saugomi ne tam tikrame centriniame serveryje, o visame kompiuterių tinkle (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018, p. 18). Pavyzdžiui, šiomis dienomis, nors ir blokų grandinė darosi vis populiarsnė ir plačiai

naudojama visame pasaulyje, tačiau dažniausiai yra naudojamos centralizuotos sistemos. Visi duomenys, kurių vartotojams gali prireikti yra saugomi tam tikrame duomenų saugojimo centre. Paprasčiausias pavyzdys būtų bankas, kuriame tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys yra atsidarę savo banko sąskaitas ir jose laiko savo lėšas bei būdami atitinkamo banko klientais, naudodamiesi bankais atlieka pinigų pavedimus kitiems asmenims ar atlieka bet kokius kitus veiksmus, kurie susiję su asmenų turimomis lėšomis, esančiomis bankuose bei kitus galimus atlikti veiksmus. Kitaip tariant, yra naudojami tarpininkai tam, kad būtų patvirtintos pinigų pervedimo operacijos ar būtų išduodamos tam tikros kopijos, įrodančios pervedimo tikrumą. Taigi, asmenys norėdami pasinaudoti viena iš tokių paslaugų kreipiasi tam tikra forma į banką, kaip į savo tarpininką prieš atliekant tam tikras operacijas. Bankas šiame procese yra tarsi trečiasis asmuo bei tarpininkas be kurio negali vykti asmenų norimos operacijos. Tuo tarpu decentralizuotoje sistemoje, tokioje kaip blokų grandinė, nėra jokio tarpininko, viskas veikia P2P mechanizmu, kuris reiškia, jog keitimasis įrašais ar resursais vyksta tiesiogiai tarp vartotojų, kuriame nėra trečio asmens įsikišimo ir visi susijungę vartotojai yra lygiaverčiai (Nakamoto, 2008).

Kitas svarbus aspektas ir pavyzdys centralizuotos sistemos, lyginant su decentralizuota yra saugumas, kadangi norint įsilaužti į centralizuotą sistemą, pvz., banką, visi veiksmai yra nukreipti į aiškią duomenų bazę ar sistemą. Objektas, tokiu atveju yra labai aiškus. Tuo tarpu decentralizuotoje sistemoje yra praktiškai neįmanoma įsilaužti į tokią sistemą, kadangi visi duomenys yra paskirstyti kompiuterių tinkle, todėl vienai daliai tapus destabilizuotai, visa blokų grandinė nenustoja veikti ir kiti esantys įrenginiai blokų grandinėje palaiko sėkmingą sistemos funkcionavimą (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018).

Tęsiant apie blokų grandinės elementus, blokų grandinėje veikia be galo daug dalyvių, kurie naudoja savo kompiuterius tam, kad būtų patvirtintas ir autentifikuotas kiekvienas naujas blokas prisijungiantis į grandinę, o nuo to momento, kai vienas tikrintojas jį patvirtina, kaip ir minėta aukščiau, jis tampa neatsiejama blokų grandinės dalis. Be to, visos transakcijos turi laiko žymą, kas padeda sekti ir patvirtinti informaciją (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016).

Taip pat, kaip ir minėta aukščiau, blokų grandinė naudoja kriptografiją ir skaitmeninius parašus, tam kad būtų patvirtinta tapatybė. Transakcijos gali būti atsektos pagal kriptografinės tapatybes, kurios teoriškai yra anonimiškos, tačiau gali būti atsektos į realias tapatybes su tam tikra atvirkštine inžinerija (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016, p. 7).

Be aukščiau išvardintų elementų, blokų grandinė naudoja mechanizmus, kad būtų sunku, bet nėra visiškai neįmanoma pakeisti istorinius įrašus. Nors ir nauja informacija gali būti parašyta ir pamatyta ir teoriškai negali būti pakeista, tačiau tam tikrais atvejais galioja tam tikros taisyklės, kad informacija galėtų būti pakeista, pvz. jei sutinka daugiau nei 50 % viso tinklo tikrintojų (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016, p. 7).

Taip pat, kiekvienas blokų grandinėje esantis vartotojas turi savo vadinamąją “piniginę”. Lyginant su banku, tai būtų, kaip banko sąskaita. Kiekviena esanti piniginė turi asmeninį ir viešą kriptografinį raktą, kurį sudaro labai ilgas, unikalus raktas, skaičius. Viešas raktas yra matomas visam kompiuterių tinklui kartu su skaitmeniniu parašu, kurį sugeneruoja privatus raktas. Viešo rakto ir skaitmeninio parašo užtenka, kad kiti blokai galėtų patvirtinti, jog pervedimas yra teisėtas. Be to, su tuo susietas blokų grandinės anonimiškumo ir atvirumo principas, kuris reiškia, kad visos blokų grandinėje naudotojų asmenybės yra užšifruojamos sudėtingais šifravimo mechanizmais, o matomas yra tik naudotojų viešasis adresas. Asmens tapatybė yra nežinoma, tačiau vienintelis dalykas, kurį galima matyti yra adresas, iš kurio buvo atliktos transakcijos. Taigi, apibendrinant blokų grandinės tinklas dažniausiai yra atviras visam naudotojų tinklui, tačiau kiekvieno dalyvio informacija yra privati ir susikurdamas savo prisijungimą prie blokų grandinės, dalyvis savo asmeninės informacijos nepateikia, yra pateikiamas prisijungimas, kurį dalyviui pamiršus, jo atkurti jau negalės (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016, p.8).

Apie anonimiškumo principą yra pasisakoma ir Nuomonės 4.3. punkte - *pseudoniminiai duomenys vis dar suteikia galimybę vėl nustatyti tapatybę (net ir netiesioginiu ar nuotoliniu būdu), o anoniminių duomenų atveju tapatybės vėl nustatyti daugiau nebegalima. Nors ribojamos prieigos blokų grandinėse pseudoniminimas laikomas sprendimu plėtojant ryšius, kuriuos leidžia palaikyti blokų grandinės technologija, anonimiškumas vis dar yra reguliavimo kliūtis, trukdanti plačiau naudoti neribojamos prieigos blokų grandines, o ją pašalinti būtų galima taikant skaitmeninės tapatybės sprendimus, kurie būtų įtvirtinti teisės aktuose numatytuose apribojimuose.*

Taigi, apibendrinant blokų grandinės veikimo principus, blokų grandinė – tai išskaidytų duomenų bazė, kurios tikslią ir nesuklastotą kopiją gali turėti kiekvienas iš mūsų. Kiekvienas gali pamatyti visus pakeitimus sistemoje, visuomet galima matyti, kas ir kada įrašė informaciją, tačiau visos tapatybės yra užkoduotos ir įvykus tam tikrai transakcijai, galime matyti ilgą ir sudėtingą kodą, tačiau naudojant tokį kriptografinį šifravimą yra neįmanoma ko nors nepastebimai perrašyti, o tuomet, kai blokas yra patvirtinamas, jis tampa neatsiejama blokų grandinės, t.y. visos duomenų bazės dalis. Taip pat vienas svarbiausių aspektų yra tai, kad visa blokų grandinės technologija yra decentralizuota ir neturime jokio tarpininko. Manoma, jog ateityje blokų grandinė bus naudojama beveik visuose informacinių technologijų sistemose, kadangi blokų grandinės pritaikymas yra labai platus ir neapsiriboja vien finansinėmis transakcijomis, tačiau šiuo metu dar blokų grandinės pripažinimas nėra visapusiškas, o ir Nuomonėje yra teigiama, jog vis dar trūksta visapusiško ir bendro ES požiūrio į blokų grandinės veikimą.

1.2. Kripto turto samprata

Kripto turtas, daugiau nei prieš dešimtmetį buvo siejamas tik su vienu pavyzdžiu, t.y. BTC. Nuo 2008 m., kuomet buvo išrasta kriptovaliuta BTC, kripto turto apibrėžimas ženkliai pasikeitė (Nakamoto, 2008). Norint suprasti kripto turto sampratą, reikia suprasti, ką ji apima ir kuo skiriasi nuo kriptovaliutų, fiksuotos vertės žetonų, NFT, bei skaitmeninio turto.

Kripto turto sampratą, reikėtų vertinti ir aiškinti keliais požiūriais. Vienas iš jų yra apskaitos. Apskaitos požiūriu, kriptovaliuta ir kripto turtas turi tą pačią reikšmę. Šiuo požiūriu tai gali apimti dvi puses: kriptografinė valiuta arba kriptografinis turtas (Cryptographic assets and related transactions..., 2019, p. 15). Kad ir kuriuo požiūriu žvelgtume, pažymėtina, jog tai bet koku atveju yra ne fizinis, o skaitmeninis turtas ir kripto turto apskaitoje, turtas yra apskaitomas balanse. Norint tiksliai įvertinti kripto turto rūšį, labai svarbu aiškiai apibrėžti kiekvieną turtą, kurio funkcijos gali ir sutapti. Kiekvienas vertinimo metodas yra unikalus dėl skirtingo kripto turto arba turi sisteminių nuostatų, kurios gali būti pritaikytos skirtingoms kripto turto rūšims (Gore, 2020).

Kitu požiūriu, reikėtų suprasti, kad kripto turtas yra skaitmeninis turtas, tačiau ne visas skaitmeninis turtas yra kripto turtas. Yra keletas aspektų, pagal kuriuos reikia identifikuoti, ar turtas yra kripto ir ar turtas yra skaitmeninis: 1. Kripto turtas naudoja kriptografiją; 2. Kripto

turtas priklauso nuo decentralizuotos viešos finansinių operacijų saugojimo knygos (angl. *distributed ledger technology*) (toliau – **DTL**). DTL yra sutarimas dėl pakartotinių, bendrinamų ir sinchronizuotų skaitmeninių duomenų, geografiškai paskirstytų keliose svetainėse, šalyse ar institucijose. Skirtingai nei naudojant centralizuotą duomenų bazę, centrinio administratoriaus nėra; 3. Kripto turtui, skirtingai nei skaitmeninėms valiutoms ar kitoms ne kriptovaliutoms, nereikia banko ar kitos jam lygiavertės institucijos tam, kad būtų išleistas kripto turtas; 4. Kripto turtas gali būti naudojamas trimis pagrindiniais tikslais, t.y. investavimo, mainų bei prekių ar paslaugų pasiekimui ar įsigijimui (Deloitte Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity, 2016, p. 15).

Kripto turtas, daugiau nei prieš dešimtmetį buvo siejamas tik su vienu pavyzdžiu, t.y. BTC. Kaip ir minėta praeitoje dalyje, nuo 2009 metų, kuomet buvo išrasta kripto valiuta - BTC. Nuo to laiko, kripto turto samprata ženkliai pasikeitė, o ir apibūdinti ir atskleisti kripto turto sampratą nėra taip lengva (Nakamoto, 2008). Daugelis kripto turto veikia blokų grandinėje (Cryptographic assets and related transactions..., 2019, p. 9).

Kripto turto samprata gali būti analizuojama iš daugybės skirtingų perspektyvų, tokių kaip pagrindinės technologijos, jų savybės bei ekonominės pasekmės, kurias toks turtas gali turėti. Kadangi kriptografijos naudojimas yra aiškus naudojant terminą kripto turtas, tradicinis turtas, toks kaip pinigai ar kitos finansinės priemonės taip pat gali būti registruojamos naudojant tą pačią technologiją – DTL. Būtent dėl šios priežasties, DTL nėra pakankamas faktorius, kuris leistų atskirti kripto turtą nuo kito turto. Taip pat ir bet kurio išleisto skaitmeninio turto kūrėjas gali pakeisti technologiją, kuria naudojantis tas turtas buvo įrašytas, todėl laikui bėgant DTL negali būti laikomas pagrindu, kuris leistų identifikuoti kripto turtą (Chimienti, Kochzanska, Pinna, 2019).

Be to, kripto turto terminas vartojamas turtui, kuris yra pagrįstas kriptografijos galiojimo įrodymu ir matematikos bei kompiuterių mokslu tam, kad informacija būtų apsaugota. Kaip ir minėta anksčiau, tradicinį turtą bei jo transakcijas prižiūri, palaiko ir patvirtina centralizuotos institucijos, kurio kontroliuoja tiekimą, identifikuoja dalyvaujančias šalis, tvarko apskaitą bei reglamentuoja taisykles. Tuo tarpu kripto turtas yra decentralizuotas, ne tokios patikimos sistemos, kadangi decentralizaciją eliminuoja tokias institucijas, kurios galėtų užsiimti visomis šiomis minėtomis funkcijomis. Tačiau, be decentralizavimo, kripto turtas pasižymi kitomis funkcijomis, tokiomis kaip privatumas, visiškos fizinės formos

nebuvimas, nekintamumas bei skaidrumas ir minimalūs mokesčiai, o visas šias funkcijas padeda įgyvendinti bei palaikyti blokų grandinė (Gore, 2020).

Europos Centrinis bankas (toliau – **ECB**) apibrėžė kripto turtą, kaip naujos rūšies turtą, kuris yra įrašytas skaitmenine forma ir tai nėra finansinis reikalavimas jokiam identifikuojam subjektui arba jo įsipareigojimams (European System of Central Banks (ESCB), 2019). Pasak ECB, pagrindinis dėmesys yra sutelkiamas ne tam, kokios technologijos kripto turtui yra būdingos, bet tam, jog tai yra naujos rūšies turto forma ir kaip toks turtas yra kvalifikuojamas ir reguliuojamas ekonominiame, teisiniame ar verslo kontekste (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018). Esminis kripto turto momentas yra tai, jog jo vertę palaiko žmonių lūkesčiai ir kiek kiekvienas žmogus yra pasirengęs už jį mokėti, o tai ir galėtų būti vienas iš pagrindinių skirtumų, norint atskirti kripto turtą nuo viso kito turto (Chimienti, Kochzanska, Pinna, 2019).

Remiantis dabartiniais standartais ir nusistovėjusiomis taisyklėmis, kripto turtas neatitinka nei grynųjų pinigų nei finansinės priemonės apibrėžimo, kadangi jis nesudaro sutartinių santykiu dėl kurių, identifikuojam subjektui atsiranda piniginis arba finansinis įsipareigojimas. Kripto turtas yra nematerialus skaitmeninis turtas be savo fizinės išraiškos, tačiau jis atpažįstamas skaitmeniniu būtu ir yra laikomas tam, kad yra tikima, jog ateityje bus gauta ekonominė nauda (Bartolucci, Kirilenko, 2020, p. 15).

Pasak Lietuvos Banko (toliau – **LB**), į kripto turto sąvoką įeina visos kriptovaliutos, fiksuotos vertės žetonai bei nekeičiamieji žetonai (angl. *non-fungible tokens*) (toliau – **NFT**) (Jurgilas, 2019). Vieningo apibrėžimo, ar objektų, kas yra įtraukiama į kripto turto sąvoką šaltiniuose nėra pateikiama, tačiau internetiniuose šaltiniuose vyrauja apibrėžimas, jog kripto turtas, tai skaitmeninis turtas, kuris naudoja kriptografiją tam, kad būtų sukurta finansinių operacijų mainų priemonė, o dažniausiai kripto turtas yra siejamas su kriptovaliuta. Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (toliau – **ESMA**), kripto turtą apibrėžia, kaip privatų turtą, kuris priklauso nuo kriptografijos bei DTL ar panašios technologijos, kuri yra kripto turto dalis. Jei nenurodo kitaip, ESMA šį terminą vartoja ir virtualioms valiutoms bei skaitmeniniams žetonams apibrėžti, o papildomai kripto turtas reiškia ir tokį turtą, kuris nėra išduotas centrinio banko (Advice on Initial Coins Offerings, 2019). Tačiau svarbu paminėti ir tai, jog teisės aktų leidėjai termino kripto turtas vengia, o vietoje to termino yra vartojami tokie terminai, kaip virtuali valiuta arba kriptovaliuta ar skaitmeninė valiuta, todėl dažnai kripto

turtas ir yra apibrėžiamas kaip terminas aprėpiantis skaitmeninius žetonus išleidžiamus naudojant DTL. Taip pat kripto turtas suprantamas, kaip turtas apimantis visų tipų skaitmeninius žetonus, išduotus, perduodamus tiek atviromis, tiek uždaromis DTL sistemomis. (Bladin, Cloots, Hussain, Rauch, Saleuddin..., 2019).

Taigi, apibendrinant kripto turtą, kripto turtas tai skaitmeninis turtas, kuris yra sukurtas naudojant kriptografiją, o kriptovaliutos yra kripto turto rūšis, panašaus funkcionalumo į pinigus. Be to, terminas žetonas yra dažnai naudojamas, kaip sinonimas sąvokai kripto turtui. Taip pat svarbu pažymėti, kaip LB apibrėžia virtualiosios valiutos sąvoką, kad tai yra *neregamentuoti ir nereguliuojami skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti kaip atsiskaitymo priemonę, tačiau šiuos pinigus į apyvartą išleidžia ir garantuoja ne centrinis bankas. Galimos įvairios jos formos: nuo valiutos, naudojamos internetinių kompiuterinių žaidimų aplinkoje ir socialiniuose tinkluose, iki atsiskaitymo priemonės. Be to, virtualiosios valiutos gali apimti kaupimo priemones taupymo arba investavimo tikslais, pavyzdžiui, išvestines finansines priemones, biržos prekes ar vertybinius popierius* (Lietuvos Banko pozicija dėl virtualiųjų..., 2017).

Prieš pradėdant aptarinėti kiekvieną iš kripto turto rūšių, labai svarbu yra paaiškinti pagrindinius skirtumus tarp kripto „tokens“ (toliau – **žetonai**) ir „coins“ (toliau – **moneta**). Paprastai tariant, kripto monetos yra kripto turtas, kuris veikia savo blokų grandinėje ir turi savo atskirą sistemą, pvz. BTC, Ethereum (toliau – **ETC**), Litecoin bei Monero (CoinMarketCap, 2022). Tuo tarpu žetonas veikia monetų sukurtame blokų tinkle (Coinbase, 2022). Pvz., LEO žetonas veikia ETC blokų grandinėje (Chimienti, Kochzanska, Pinna, 2019). Taigi, sukurti žetoną yra paprasčiau nei sukurti monetą, kadangi norint sukurti monetą reikia sukurti sistemą, kurioje ji veiks.

Taip pat, žetonas dažnai yra vartojamas, kaip sinonimas kriptovaliutai arba kripto turtui. Tačiau norint kvalifikuoti kiekvieną žetoną, kaip apmokestinimo objektą reikia atsižvelgti į jo rūšį. Skirtingi šaltiniai, išskiria skirtingas žetonų rūšis, todėl žetonų pagal pateikiamus įvairius šaltinius, galime sutikti įvairiausių rūšių (Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018). Praktikoje bei įvairiausiuose šaltiniuose yra išskiriama daugybė žetonų rūšių, tačiau toliau pateikiamos keturios, dažniausiai sutinkamos žetonų rūšys:

1. Mokėjimo žetonai (angl. *payment tokens*) arba DeFi (angl. *decentralized finance*) – viena dažniausiai pasitaikančių ir plačiausiai naudojamų žetonų rūšių. Ši žetonų rūšis suteikia teisę jo turėtojui atlikti visas tradicines finansų sistemos funkcijas, tokias kaip skolinimas, taupymas, draudimas, prekyba ir pan. Bendrai, šie žetonai yra skirti atsiskaitymams tarp jų savininkų, juos išleidžiančios bendrovės sukurtos bendruomenės viduje. Tokie žetonai gali būti naudojami kaip kriptovaliutos monetas ir jų vertė dažnai priklauso nuo pasitikėjimo juos išleidusia bendrove. Mokėjimo žetonai nesuteikia kitų reikšmingų teisių jų pirkėjui, todėl juos išleidusiai bendrovei gali būti kaip įrankis padengti tokių žetonų funkcionavimą užtikrinančios bloku grandinės sukūrimo išlaidas ir finansuoti kitą bendrovės veiklą neprisiimant tiesioginių teisinių įsipareigojimų jų pirkėjams (Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018).
2. Naudojimo žetonai (angl. *utility tokens*) – šiai žetonų rūšiai nėra taikomos griežtos reguliavimo priemonės. Tai tokie žetonai, kurie suteikia teisę jo turėtojui į pasinaudoti tam tikra paslauga, pvz., teisė naudotis tam tikru tinklu, kuris leidžia pasiekti decentralizuotą duomenų saugyklą arba prisijungti prie tam tikro žaidimo. Taip pat naudojimo žetonai gali suteikti jo turėtojui tam tikrą balsavimo teisę ir pan. Vienas iš naudojimo žetonų tipų yra turto žetonai (angl. *asset tokens*), kurie skirti ateityje įsigyti tam tikrą realų produktą ar turtą, pvz., „TV žetonas“ gali suteikti galimybę jo savininkui gauti arba įsigyti už mažesnę kainą naujos kartos televizorių, kuri planuoja išleisti žetonų platintojas. Šio tipo žetonus neretai vengia įsigyti tokių žetonų, kadangi žetonas ateityje gali prarasti savo vertę, jei praeis daug laiko tarp žetonų įsigijimo ir galimybės juo pasinaudoti (Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018).
3. Vertybinių popierių pobūdžio žetonai (angl. *security tokens*) (Institutionalization of cryptoassets, 2020) - tai žetonai suteikiantys teisę už juos iš žetonų leidėjo įsigyti brangiuosius metalus, gauti iš anksto numatytą finansinę naudą, pvz. palūkanos. Vertybinių popierių žetonų leidėjai gali būti įsipareigoję juos keisti į brangiuosius metalus ar kaip jų vertės garantiją įkeisti nekilnojamąjį turtą. Dažniausiai, šios rūšies žetonams, valstybė taiko pačius griežčiausią reguliavimą, lyginant su kitomis žetonų rūšimis. Vienas iš vertybinių popierių žetonų tipų yra nuosavybės žetonai (angl. *Equity Tokens*), kurie jų savininkui suteikia teisę į įmonės gaunamo pelno dalį. Tuo jie

panašūs į nuosavybės vertybinius popierius, todėl kuo daugiau žmonių juos perka, tuo labiau auga žetonų vertė. Nuosavybės žetonai sudaro galimybę lanksčiau pritraukti ilgalaikio kapitalo ir gali sukurti naujų verslo valdymo modelių (Kripto valiutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018).

4. Nepakeičiamieji žetonai arba NFT (NFTs and the silence of..., 2021) – viena naujausių žetonų rūšių, šiuo metu labai paplitusi visuomenėje dėl šių žetonų išskirtinumo. NFT - tai nuosavybės teisę į unikalų skaitmeninį arba tam tikrais atvejais į realų turtą. Šie žetonai naudojami išleisti ribotą skaičių skaitmeninių meno kūrinių arba parduoti unikalų virtualų turtą, pvz. tam tikri reti daiktai vaizdo žaidime (Coinbase, 2022).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, svarbu paminėti, jog įvairių rūšių kripto turto vertinimo modeliai labai skiriasi, o norint tiksliai įvertinti kiekvieną kripto turto rūšį, labai svarbu aiškiai apibrėžti kiekvieną kripto turto rūšį, kurios funkcijos gali ir sutapti. Kiekvienas vertinimas yra unikalus ir skirtingas dėl tam tikrų kripto turto požymių ir rūšių, kurie ir buvo išvardinti ir paminėti anksčiau šiame darbe (Gore, 2020).

Taigi, kripto turtas yra skaitmeninis turtas, tačiau ne visas skaitmeninis turtas yra kripto turtas. Į kripto turto sąvoką patenka kripto valiutos, fiksuotos vertės žetonai bei NFT. Kripto turtas priklauso nuo DTL, naudoja kriptografiją bei jam nereikia trečiojo asmens, t.y. tarpininko. Galima išskirti keturias pagrindines žetonų rūšis, t.y. mokėjimo, naudojimo, vertybinių popierių bei NFT. Svarbu paminėti, jog monetos veikia savo blokų grandinėje, o žetonai veikia monetų sukurtame blokų tinkle. Be to, problematika, susijusi su kripto turto sampratą yra ta, jog nėra vieningo apibrėžimo taikomo visam kripto turtui, o nesant vieningam kripto turto supratimui ir apibrėžimui, pokyčius, teisinėje sistemoje susijusius su kripto turto apmokestinimu, ganėtinai sunku įgyvendinti.

1.2.1. Kripto valiuta

Šiuo metu rinkoje yra daugiau kaip 12 000 kripto valiutos rūšių (bitcoin, ether, dash, tether, USDC, TUSD ir t.t.), kuriomis prekiaujama reguliuojamose ir nereguliuojamose kripto valiutų biržose (EY Leidinys: Kripto valiutos apskaita pagal..., 2021). Kripto turtas dažniausiai yra siejamas su kripto valiutomis. Kaip ir minėta anksčiau, BTC buvo pirmoji kripto valiuta su kuria yra siejama tiek kripto turto, tiek kripto valiutų sąvoka (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018).

ECB kripto valiutas priskyrė virtualių valiutų pogrupiui. 2012 metais, Virtualiųjų schemų ataskaitoje, kripto valiutas apibrėžė, kaip nereguliuojamą, skaitmeninių pinigų formą kuri yra išleidžiama bei kontroliuojama jos kūrėjų, o jos naudojamos yra tarp specifinės, konkrečios virtualios bendruomenės narių (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018). Be to, buvo paaiškinta, jog atsižvelgiant į kripto valiutų sąveiką su tradicinėmis valiutomis, galima išskirti tris valiutų tipus:

1. virtualios valiutos, kurios gali būti naudojamos tik uždaroje virtualioje sistemoje, dažniausiai vaizdo žaidimuose;
2. virtualios valiutos, kurios vienašališkai susietos su realia ekonomika, t.y. egzistuoja konvertavimo kursas nusipirkti valiutą tradiciniais pinigais, o įsigyta valiuta, toliau gali būti naudojama tam tikroms prekėms ar paslaugoms pirkti;
3. virtualios valiutos, kurios dvišaliai yra susietos su realia ekonomika taip, kad egzistuoja konvertavimo kursas tiek perkant, tiek parduodant valiutą, o nupirktą valiutą gali būti naudojama tiek virtualioms prekėms, tiek paslaugoms pirkti (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018).

Europos Parlamento (toliau – EP) leidinyje yra nurodoma, jog kriptovaliutos, tokios kaip BTC yra trečiojo tipo virtualios valiutos, kurias galima nusipirkti ir parduoti tradiciniais pinigais ir ji gali būti naudojama skaitmeniniuose pirkimuose, siekiant įsigyti tam tikras prekes ar paslaugas. Taip pat, 2015 metų ECB ataskaitoje yra pateiktas atnaujintas kriptovaliutų apibrėžimas. Kriptovaliutos yra apibrėžtos kaip skaitmeninės vertės valiutos, kurios nėra išleistos centrinio banko, kredito ar elektroninių pinigų įstaigos ir tam tikromis aplinkybėmis jos gali būti naudojamos kaip alternatyva tradiciniams pinigams. Be to, kriptovaliutos, pvz. BTC sudaro dvikryptę, decentralizuotą virtualią valiutą (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018).

Skirtingos institucijos, pateikia skirtingos kriptovaliutų apibrėžimus bei jos klasifikavimus. Kaip EP nurodo, jog reguliavimo erdvėje nėra visuotinai priimto, vieningo kriptovaliutų apibrėžimo, o dauguma politikos formuotojų susilaiko nuo visiško termino apibrėžties. Visgi, dauguma politikos formuotojų kriptovaliutas vertina kaip virtualių ar skaitmeninių valiutų formą arba poaibį. Tačiau keletas įstaigų pateikė aiškų ir suformuotą kriptovaliutų apibrėžimą, pvz., Pasaulio Bankas kriptovaliutas priskyrė prie skaitmeninių

valiutų pogrupio, kurį apibrėžia kaip skaitmeninės vertės reprezentacijas, kurios yra išreikštos savo apskaitos vienetu ir skiriasi nuo elektroninių pinigų, kurie yra tiesiog skaitmeninis mokėjimo mechanizmas. Taip pat, Pasaulio Bankas nurodė, jog kriptovaliutas apibūdinantis ir skiriantis bruožas yra kriptografijos metodų naudojimas (Distributed Ledger Technology (DLT) and blockchain, 2017, p. 15).

Tuo tarpu, Finansinių veiksmų darbo grupė (angl. *Financial Action Task Force*) (toliau – FATF) taip pat pateikia aiškų kriptovaliutų apibrėžimą. Pasak, FATF, kriptovaliutas yra virtualių valiutų poaibis ir kurios gali funkcionuoti kaip mainų priemonė ir (arba) apskaitos vienetas ir (arba) kaip tam tikra vertės saugykla neturinti teisėtos mokėjimo priemonės statuso bet kurioje jurisdikcijoje (Virtual currencies Key definitions and..., 2014). Taip pat, FATF nurodo, jog virtualias valiutas galima skirstyti į du pogrupius, t.y. konvertuojamos valiutos, kurios yra tarsi lygiavertės su realiomis valiutomis ir gali atlikti tokias pačias funkcijas (jos gali veikti tiek centralizuotoje, tiek decentralizuotoje sistemoje) bei nekonvertuojamos valiutos, kurios būdingos tik tam tikram vienam virtualiam domenui ar pasauliui, pvz., vaizdo žaidimuose ir negali būti keičiamos į realią valiutą (Virtual currencies Key definitions and..., 2014). Taip pat, FATF nurodo, jog konkrečiai BTC gali būti apibrėžiama, kaip virtuali konvertuojama valiuta sukurta matematikos pagrindu, apsaugota naudojant kriptografiją ir veikianti decentralizuotoje sistemoje (Virtual currencies Key definitions and..., 2014).

Apibendrinant, tai kas išdėstyta aukščiau, galime teigti, jog kriptovaliutas tai skaitmeninės vertės turtas, kuris skirtas sudaryti P2P alternatyvą valdžios institucijų leidžiamam teisiniam reguliavimui, naudojama kaip bendrosios paskirties mainų priemonė, kuri nepriklauso nuo jokio centrinio banko, yra apsaugota kriptografija bei gali būti konvertuojama į teisinę mokėjimo priemonę ir atvirkščiai (Cryptocurrencies and blockchain Legal context..., 2018).

Pereinant prie Lietuvos kriptovaliutos išaiškinimu, Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba (toliau – AVNT) yra pateikusi kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijas. Šiose rekomendacijose yra apibrėžta kriptovaliutos samprata. Kriptovaliuta dažniausiai apibrėžiama kaip virtuali valiuta, turinti ir kai kurių elektroninių pinigų savybių. Elektroniniai pinigai, jų leidyba yra reglamentuoti Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymu. Pažymėtina, jog elektroninių pinigų nereikėtų painioti su virtualia valiuta. Virtuali valiuta, vadovaujantis 2017 m. pateikta Lietuvos

banko nuomone (Lietuvos banko valdybos 2017 m. spalio 10 d. posėdžio protokolas Nr. 01-32), – tai neregamentuoti ir nereguliuojami skaitmeniniai pinigai, kuriuos galima naudoti kaip atsiskaitymo priemonę, tačiau šiuos pinigus į apyvartą išleidžia ir garantuoja ne centrinis bankas. Galimos įvairios virtualios valiutos formos: nuo valiutos, naudojamos internetinių kompiuterinių žaidimų aplinkoje ir socialiniuose tinkluose, iki atsiskaitymo priemonės, kurią galima naudoti ir realiame gyvenime. Be to, virtualiosios valiutos naudojamos ne tik atsiskaitymo tikslais, bet gali apimti kaupimo priemonės taupymo arba investavimo tikslais, pavyzdžiui, išvestines finansines priemones, biržos prekes ar vertybinius popierius (Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018).

Apibendrinant, visus pateikiamus kriptovaliutos išaiškinimus, galime teigti, jog dažniausiai kriptovaliutos yra tam tikri žetonai. Be to jos yra nereguliuojami ir neregamentuoti skaitmeniniai pinigai, kuriais naudojantis galima atlikti tam tikras funkcijas, tokias kaip atsiskaitymo, mainų, kaupimo, taupymo ar net investavimo. Pažymėtina ir tai, jog kriptovaliutas į apyvartą išleidžia ne centrinis bankas, kaip tai yra su tradiciniais pinigais.

1.2.2. Fiksuotos vertės žetonai

Fiksuotos vertės žetonai (angl. *Stablecoins*) (libra, USDC, TUSD, DAI) (Jurgilas, 2019) yra apibrėžiami, kaip stabili skaitmeninė valiuta, susisieta su „stabiliu“ rezerviniu turtu, pvz., JAV doleriu ar auksu. Stablios monetos yra skirtos sumažinti nepastovumą, lyginant su kriptovaliutomis, kurios nėra susietos su minėtu turtu, tokiomis kaip BTC. Fiksuotos vertės žetonai labai sumažina nepastovumą, lyginant su įprastomis kriptovaliutomis ir sukuria tokią pinigų formą, kuri tinka viskam nuo kasdieninių atsiskaitymų, prekybos iki pervedimų tarp biržų. Derinys tarp tradicinio turto stabilumo ir skaitmeninio turto lankstumo šiuo metu yra labai populiarus idėja, kadangi milijardai dolerių pateko į tokias stabilias monetas, kaip USDC, nes jos tapo vienu populiariausių būdų saugoti ir parduoti vertę kriptovaliutų sistemoje (Coinbase, 2022).

Fiksuotos vertės žetonai, kaip ir minėta yra susieti su tam tikra realia valiuta arba auksu, pvz., USDC žetonai yra paremti JAV doleriu bei yra reguliuojamas JAV finansinių institucijų tam tikrose atskirose sąskaitose, kurias viešai tikrina nepriklausomos apskaitos įmonės. Šiuo metu USDC veikia ETC blokų grandinėje, tačiau fiksuotos vertės žetonai skiriasi nuo kitų

kripto valiutų, pvz. ETC ar BTC, tuo, kad jos neturi tokio nepastovumo, tačiau vis tiek turi įprastų kripto valiutų savybių:

1. fiksuotos vertės žetonai yra visiems prieinami ir atviri bei pasiekiami bet kuriuo laiku;
2. fiksuotos vertės žetonai yra taip pat greitai, saugiai ir pigiai perleidžiami bet kuriam kitam asmeniui;
3. fiksuotos vertės žetonai yra taip pat skaitmeniniai, suprogramuoti ir veikia internetiniuose platformose (Coinbase, 2022).

Be to, fiksuotos vertės žetonai pasižymi savo unikaliomis funkcijomis ir daugelis žmonių renkasi juos vietoje kitų kripto valiutų, kadangi fiksuotos vertės žetonai padeda išvengti nepastovumo, kuris būdingas kripto valiutoms tokioms kaip BTC arba ETC ir kurių vertė gali svyruoti kas valandą arba kas minutę, todėl fiksuotos vertės žetonai suteikia jų turėtojams užtikrintumo, kad artimiausiu metu jų vertė nepakis. Taip pat fiksuotos vertės žetonams nereikia atskiros banko sąskaitos ir ji veikia panašiu principu, turint savo piniginę. Fiksuotos vertės žetonai pasižymi ir tuo, jog tai yra paprastas būdas užsidirbti palūkanų iš investicijų į fiksuotos vertės žetonus bei tuo, jog pavedimus galima daryti visame pasaulyje, o pervedimo mokesčiai yra labai maži (Coinbase, 2022).

Taigi, apibendrinant fiksuotos vertės žetonų sąvoka, galima pastebėti, jog fiksuotos vertės žetonai iš esmės turi beveik visus, tuos pačius bruožus, kaip ir kripto valiutos, tačiau pagrindinis jų skirtumas yra tas, jog fiksuotos vertės žetonai yra kur kas stabilesnė priemonė, kadangi ji yra susieta su tam tikra realia, tradicine valiuta arba kitomis tradicinėmis atsiskaitymo priemonėmis tokiomis, kaip auksas ir pan.

1.2.3. NFT

NFT yra unikalus nepakeičiamas duomenų vienetas veikiantis ir laikomas blokų grandinėje, kuris gali būti tiek perkamas, tiek mainomas, kaip ir kitas kripto turtas. Pagrindinis NFT skirtumas nuo kitų kripto turto rūšių yra tas, kad kiekvienas toks žetonas yra unikalus, autentiškas meno kūrinys, kuris negali būti pakeičiamas ar išmainomas į tokį patį kitą žetoną (Non-fungible tokens: the global..., 2021).

Šiomis dienomis, NFT tampa vis populiarenis ir vis labiau užvaldo pasaulį. NFT yra perkamas dėl daugelio priežasčių. Vieni NFT perka, kaip skaitmeninį meną, tačiau tai yra tik

vienas iš NFT panaudojimo būdų. NFT gali būti naudojamas bet kokio unikalaus turto nuosavybės teisei atstovauti tiek skaitmeninėje, tiek fizinėje erdvėje (Non-fungible tokens explained - CNN, 2022)

Kai NFT yra sukuriamas, tuomet yra sukuriama unikali, skaitmeninė versija meno kūrinio, kuri yra duomenų rinkmena veikianti blokų grandinėje. Tuo metu, kai NFT yra sukuriamas, jis nebegali būti koreguojamas ar ištrinamas, tačiau yra prieinamas viešai ir juo galima laisvai prekiauti ir atsekti sandorius taip pat kaip ir su BTC ar kitomis kriptovaliutomis. Pats NFT gali apimti tiek vieną, tiek tūkstančius ar milijonus žetonų (Non-fungible tokens: the global..., 2021). Pvz., kai kurie NFT apima tam tikras išmaniąsias sutartis, kurios automatizuoja tam tikras pirkėjo ir pardavėjo teises už pavyzdžiui, kad NFT kūrėjas gauna sandorio procentą kiekvieną kartą kai NFT yra parduodamas.

NFT rinka šiuo metu jau yra be galo didelė ir veikianti „Opensea“ platformoje, tačiau yra ir kitų platformų, kuriuose NFT veikia. Be kolekcinės investicijos, kitas, vienas svarbiausių ir dažniausių NFT panaudojimų yra blokų grandinėje veikiantys žaidimai, „metaverse“ tinkle arba kitose panašiose aplinkose. Žaidimuose, NFT tapo populiarus, kadangi vaizdo žaidimuose yra populiaru, bei žaidėjams patinka turėti unikalius ir išsiskiriančius daiktus, kurie priklauso tiems žaidėjams, o NFT yra puikus būdas tai reprezentuoti, kadangi ir sukūrus tam tikrą NFT išteklių, juos dažniausiai galima naudoti ne viename žaidime, o keliuose (Non-fungible tokens: the global..., 2021). Unikalus NFT pobūdis lemia NFT vertę, kadangi paprastas paveikslukas gali kainuoti kelis ar net keliolika tūkstančių eurų. NFT kūrinį galima įsigyti už tam tikras kriptovaliutas, tačiau dėl savo unikalaus pobūdžio jie nėra kriptovaliutos (Non-fungible tokens: the global..., 2021).

Taigi, apibendrinant NFT sąvoka, NFT yra unikalus, nepakeičiamas duomenų vienetas, meno kūrinys, kuris yra paremtas kriptovaliutomis bei blokų grandine, o jo panaudojimo būdai yra labai įvairūs nuo kolekcionavimo iki didelių investicijų.

Taip pat svarbu pažymėti apmokestinimo objekto ir kripto turto sąsają. Pagal Lietuvos Respublikos (toliau – **LR**) mokesčių įstatymus, apmokestinimo objektas – tai daiktai ar pajamos, kurie pagal atitinkamą mokesčio įstatymą yra apmokestinami konkrečiu mokesčiu, todėl norint įvertinti, ar prieš tai paminėtas ir apibūdintas kripto turtas gali būti apmokestinimo objektu, reikėtų vertinti jį atskirai pagal skirtingus mokesčių įstatymus. Taip pat, norint

nustatyti, ar tam tikras kripto turtas yra laikomas apmokestinimo objektu, svarbu atkreipti dėmesį į kripto turto naudojimo tikslą bei paskirtį. Visi žetonai artimiausi yra virtualiosiomis valiutomis. Lietuvos Respublikos valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – **VMI**) nurodo, jog kriptovaliutos yra apmokestinamos, kai yra gaunamos pajamos iš jų arba kai veikla susijusi su kriptovaliutomis yra individualioji (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Kadangi teisiniame reguliavime yra nemažai spragų, susijusių su kripto turtu ir pateikiamos tik rekomendacijos, kaip turėtų būti apmokestinamos kriptovaliutos, o ne kripto turtas, autoriaus nuomone, vertinant kripto turto apmokestinimą, pvz., NFT, reikėtų vertinti taip pat, kaip ir kriptovaliutas. Daroma išvada, jog kiekvienas kripto turtas gali būti apmokestinimo objektu tuomet, kai yra gaunama tam tikra nauda iš jo. Toliau darbe pateikiama analizė, kaip skirtingose užsienio šalyse bei Lietuvoje yra apmokestinamas bei kvalifikuojamas kripto turtas.

2. KRIPTO TURTO APMOKESTINIMAS

2.1. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Lietuvoje

Kripto turto apmokestinimas Lietuvoje neturi aiškaus reglamentavimo ir tokio turto apmokestinimą reikėtų vertinti atsižvelgiant į ne vieną aspektą. Kripto turto apmokestinimui gali būti taikomos ne vieno mokesčių įstatymų nuostatos. VMI yra parengusi paaiškinimą dėl mokesčių įstatymų nuostatų taikymo veiklai, susijusiai su virtualiomis valiutomis ir žetonais (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Pagal skirtingus LR mokesčių įstatymus, pati virtualioji valiuta yra aiškinama keliais požiūriais. Pvz., pagal LR Pelnų mokesčio įstatymą (toliau – **PMĮ**) bei LR Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą (toliau – **GPMĮ**) virtualioji valiuta pripažįstama trumpalaikiu, kuris gali būti naudojamas kaip atsiskaitymo priemonė už prekes ir paslaugas arba laikomas tam, kad būtų parduotas, o LR pridėtinės vertės įstatymo (toliau – **PVMĮ**) atžvilgiu, virtualioji valiuta yra laikoma tokia pati, kaip eurai, doleriai ir pan. Užsidirbti iš kripto valiutų galima arba per vienkartinis sandorius arba vykdant individualią veiklą (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Kaip ir minėta anksčiau, kripto turtas yra skirstomas į: kripto valiutas, fiksuotos vertės žetonus bei NFT. Nors jie visi ir veikia blokų grandinės technologijoje, tai nereiškia, jog iš mokesstinės pusės jie yra ir bus traktuojami vienodai. Pasak VMI išaiškinimo, siekiant apmokestinti virtualias valiutas, t.y. kripto turtą, reikia vertinti pagal tai ar žetonų platinimas yra pirminis, ar antrinis pardavimas, ar yra tarpininkaujama bei ar perleidžiami žetonai, o taip pat pažymi, jog kadangi mokesstiniai klausimai, susiję su virtualios valiutos platinimu yra neatsiejami nuo apskaitos tvarkymo, reikia atkreipti dėmesį į tai, jog visi sandoriai vykdomi virtualia valiuta, registruojami naudojant eurą (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Taip pat, VMI išaiškiniame bei LB yra minima ne kripto valiutos ar kripto turtas, o virtualioji valiuta.

Pradinis virtualiųjų valiutų žetonų platinimas (angl. *Initial Coin Offering*) (toliau – **ICO**), kuriuo siekiama pritraukti kapitalo ar investicijų naujo produkto arba paslaugos kūrimui, įmonės vystymui ar jos veiklos plėtimui. ICO vyksta internete, naudojant DTL ir išleidžiamus žetonus parduodant už virtualiąsias arba realias valiutas (Lietuvos Banko pozicija dėl virtualiųjų..., 2017).

LB valdyba 2017 metais išreiškė poziciją, kad bankai, mokėjimo įstaigos bei kiti finansų rinkos dalyviai neturėtų teikti paslaugų, susijusių su virtualiomis valiutomis arba dalyvauti jas leidžiant (Lietuvos Banko pozicija dėl virtualių..., 2017). Tokia LB valdybos nuomonė buvo išreikšta dėl to, jog visas kripto turtas yra labai rizikinga priemonė, o jei patvirtintos finansinės institucijos jomis spekuliuotų, tai galėtų lemti reikšmingus pinigų praradimus, todėl siekiant apsaugoti finansų įstaigų klientus, Lietuvoje teisėtai veikiančios ir LB prižiūrimos finansų įstaigos turi aiškiai atriboti savo veiklą nuo tokio pobūdžio turto. To pavyzdys yra 2022-02-24 Ukrainoje prasidėjęs karas dėl rusų invazijos į Ukrainos šalies teritoriją. ES šalims pradėjus taikyti finansinės ir ekonomines sankcijas Rusijai, kripto turtas liko priemonė galinti apeiti šias sankcijas ir toliau vykdyti tarptautinius mokėjimus Rusijos įmonėms bei Rusijos piliečiams. Dėl šios priežasties, kripto turto vertė smarkiai smuko per keletą dienų ir tikėtina, jog dar smuks. Tačiau LB pabrėžia, jog finansinės įstaigos, kurios visgi ruošiasi klientams teikti paslaugas virtualiąja valiuta, privalo užtikrinti, kad griežtai būtų laikomasi pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos reikalavimų (Lietuvos Banko pozicija dėl virtualių..., 2017).

Kaip ir minėta aukščiau, dėl nesančio vieningo ir aiškaus kripto turto reguliavimo, kiekvienu atveju kripto turto apmokestinimą reikia vertinti individualiai. VMI yra pateikusi išaiškinimą, kaip turėtų būti apmokestinamo kripto valiutos, tačiau ne visas kripto turtas. Svarbu atkreipti dėmesį, jog PMĮ ir GMPĮ požiūriu pagal ekonominę prasmę bei vykdomų sandorių turinį, virtualioji valiuta yra pripažįstama trumpalaikiu turtu GPMĮ 2 str. 14 d. apibrėžia gyventojų pajamų sąvoką, jog tai yra *atlygis už atliktus darbus, suteiktas paslaugas, už perduotas ar suteiktas teises, už perduotą ar kitaip perleistą, investuotą turtą ar lėšas ir (arba) kita nauda pinigais ir (arba) natūra*. Pagal to paties straipsnio 28 dalį, į turto sąvoką įeina ir virtuali valiuta. Vertinant šias dvi normas sistemiskai, daroma išvada, jog pajamos gautos iš kripto turto yra apmokestinamos kaip turto pardavimo ar perleidimo pajamos. Tokiu atveju, yra apmokestinamas skirtumas tarp pardavimo ir įsigijimo kainos. VMI pažymi, jog gyventojų pasigaminta virtuali valiuta nėra laikoma gyventojų gautomis pajamomis, todėl ji nėra apmokestinama, o apmokestinama tik tuo atveju, kai yra gaunamos pajamos iš pasigamintos ir jau realizuotos virtualios valiutos, kaip kito turto pardavimo pajamos 15 % arba 20 % GPM tarifu, o pats virtualios valiutos pagaminimo faktas nėra apmokestinamas (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Tačiau svarbu atkreipti dėmesį į GPMĮ 17 str., kuris reglamentuoja neapmokestinamąsias pajamas ir šio straipsnio 1 d. 27 punktą nurodo, kad pajamos, kurios gautos pardavus ne individualios veiklos neregistruotą turtą ir to turto įsigijimo kainos bei kitų GPMĮ 19 str. nurodytų su šio turto pardavimu susijusių išlaidų ir/arba pasigaminimo išlaidų skirtumas, per kalendorinius metus neviršijantis 2 500 eurų, pajamų mokesčiu neapmokestinamas (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Taigi toks kriptovaliutų apmokestinimas taikant GPMĮ nuostatas, pasak VMI išaiškinimo yra taikomas tuomet, kai individuali veikla nėra vykdoma. Toliau pateikiama kripto valiutų apmokestinimo taisyklės taikant GPMĮ nuostatas, kai yra vykdoma individuali veikla.

Gyventojų pajamos, kurios gaunamos iš virtualių valiutų pirkimo bei pardavimo ar pasigaminotos kriptovaliutos pardavimo, gali būti apmokestinamos taikant GPMĮ nuostatas, kai asmenys siekia gauti ekonominės naudos iš tokios veiklos. Tokios pajamos gali būti apmokestinamos ir traktuojamos kaip individualios veiklos pajamos. VMI išskiria kriterijus, kuomet pajamos gautos iš kriptovaliutos gali būti apmokestinamos kaip pajamos gautos iš individualios veiklos: veikla turi būti tęstinė, savarankiška bei tokia veikla turi būti siekiama ekonominės naudos. Taip pat yra nurodoma, kaip reikia vertinti veiklos tęstinumo kriterijų. Šis kriterijus turi būti suprantamas taip, kad tokia veikla nėra vienkartinė, sandoriai susiję su virtualiąja valiuta yra nuolat sudaromi bei pats laikotarpis turi būti tęstinis, t.y. jis neturėtų būti ribojamas mokesčiniu laikotarpiu. Jei minėta veikla atitinka išvardytus kriterijus, tuomet asmuo turi išsiimti individualios veiklos pažymėjimą ir tokia veikla būtų apmokestinta nuo 5 % iki 15 % GPM tarifu (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Visgi, apskaičiuojant individualios veiklos apmokestinamąsias pajamas iš pajamų gali būti atimami su individualios veiklos pajamų gavimu ar uždirbimu susiję leidžiami atskaitymai, kurie yra nurodyti GPMĮ 18 str.

Kriptovaliutos taip pat gali būti apmokestinamos ne tik pagal GPMĮ, bet ir pagal PMĮ. Pagal PMĮ 2 str. 24 d. pajamomis yra laikoma visos iš Lietuvos ir ne Lietuvos šaltinių uždirbtos ir (arba) gautos visų rūšių pajamos pinigais ir (arba) ne pinigais. Jau pati nuostata nurodo, jog pajamoms, kurios yra gautos virtualiąja valiuta, yra taikomos PMĮ nuostatos. Pasak VMI išaiškinimo, tiesioginių mokesčių taikymas, t.y. PM, siekiant apmokestinti virtualiąsias valiutas yra toks pat kaip ir taikant GPMĮ nuostatas. Pasigaminus virtualiąsias valiutas, mokesčio požiūriu, mokesčio bazės neatsiranda, o atsiranda tik tuomet, kai pagaminta valiuta

yra parduodama. Apmokestinimo suma tokiu atveju yra ta suma, kuri yra apskaičiuojama virtualiosios valiutos pardavimo kainą atėmus jos pagaminimo kainą (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Taip pat vertėtų pažymėti ir tai, jog asmuo ar investuotojas įsigijęs žetonų, PM požiūriu yra pripažįstama finansinio turto įsigijimu, kurio kaina yra išlaidos, faktiškai patirtos įsigyjant žetonus.

Pereinant prie atsiskaitymo už prekes ar paslaugas naudojant virtualią valiutą, žvelgiant iš mokesstinės pusės, nėra skirtumo, ar yra atsiskaitoma tradicine valiuta, ar virtualiąja. Tačiau žvelgiant iš darbo teisės pusės, remiant LR darbo kodekso 139 str. 3 d. darbo užmokestis privalo būti mokamas pinigais, tačiau jeigu skatinamosios priemonės perduodamos virtualia valiuta nuosavybės teise darbuotojui, tuomet GPMĮ požiūriu yra laikoma, jog gyventojas gavo pajamas natūra, o tokios pajamos yra priskiriamos su darbo santykiais susijusiomis pajamomis, nuo kurių mokesčių privalo apskaičiuoti, sumokėti ir deklaruoti darbdavys, o ne darbuotojas (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Pažymėtina, jog virtuali valiuta gali būti įsigyjama ne tik ICO, bet ir esant atitinkamiems sandoriams, o tokiu atveju apmokestinamosios pajamos atsiranda tam, kuris virtualią valiutą perleidžia. PMĮ požiūriu, virtualiosios valiutos pirkimo – pardavimo pajamos yra skirtumas tarp virtualiosios valiutos pardavimo ir įsigijimo kainos (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Įsigyjant virtualiąsias valiutas, į įsigijimo kainą yra įskaitomos visos tiesioginės tokių sandorių išlaidos, kadangi remiantis PMĮ 14 str. 1 d., turto įsigijimo kaina – išlaidos, patirtos įsigyjant turtą, įskaitant sumokėtus komisinius atlyginimus bei mokesčius (rinkliavas), išskyrus PVM, susijusius su šio turto įsigijimu. Tuo tarpu GPMĮ požiūriu, virtualios valiutos pirkimo ir pardavimo pajamos yra skirtumas tarp virtualios valiutos pardavimo ir pirkimo kainos, o gyventojas, vykdančio individualią veiklą – skirtumo tarp pardavimo ir leidžiamų atskaitymų sumos, kurie numatyti GPMĮ 18 str. Be to, jei gyventojas atlieka valiutos keitimą, t.y. vieną keičia į kita, tuomet yra laikoma, jog vieną valiutą pardavė, o kitą įsigijo (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Svarbu pažymėti ir tai, jog AVNT savo išaiškinime yra pateikusi nuomonę, jog kol nėra aiškaus kriptovaliutų reglamentavimo, visi sandoriai apskaitoje turėtų būti registruojami pagal jų ekonominę prasmę (Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos, 2018).

Taip pat reikia atkreipti dėmesį ir į tai, jog PVM tikslais virtualioji valiuta yra kvalifikuojama skirtingai nei ji yra kvalifikuojama GPMĮ ar PMĮ. ESTT byloje Nr. C 264/14 buvo išaiškinta, jog virtualioji valiuta – tai *decentralizuotai ar iš dalies decentralizuotai leidžiama atsiskaitymo priemonė, kurios leidimas įprastai nėra reguliuojamas jokios valstybės teisės aktais, už kurios leidimą nėra atsakingas atitinkamos valstybės įgaliotas asmuo, kurios privalomas priėmimas kaip atsiskaitymo priemonės nėra nustatytas jokiaje valstybėje, kurios kursą nustato paklausa ir pasiūla, ir kurios leidimo ir / ar naudojimo sąlygose nėra nustatyta jokių papildomų įsipareigojimų suteikti kitas paslaugas (išskyrus nustatomą pirmumo teisę atsiskaityti tokia valiuta) ir / ar patiekti prekes*. Atsižvelgiant į šį apibrėžimą ir vertinant iš PVM pusės, jei yra vykdomi atsiskaitymai žetonais, kurie neatitinka nurodyto apibrėžimo, tuomet tokie žetonai PVM tikslais nėra laikomi virtualiąja valiuta. Taip pat, PVM tikslais virtualioji valiuta nebus laikoma trumpalaikiu turtu, lyginant su PMĮ ar GPMĮ. LR pridėtinės vertės įstatymo (toliau – **PVMĮ**) 3 str. apibrėžia PVM objektą Lietuvoje – tai prekių ir (arba) paslaugų tiekimas, kuris yra teikiamas už atlygį, vyksta LR teritorijoje bei prekės ir (arba) paslaugos teikia apmokestinamasis asmuo vykdydamas savo ekonominę veiklą, t.y. veikdamas kaip toks. Todėl atsižvelgiant į šią nuostatą, daroma išvada, jog PVM objektu gali būti laikomas pats prekių ar paslaugų teikimas už kurį yra atsiskaitoma virtualiąja valiuta, kadangi PVMĮ atžvilgiu nėra skirtumo ar už prekes ir paslaugas yra atsiskaitoma tradicine, ar virtualiąja valiuta. Toliau, jei vertintume virtualios valiutos kasimą sau, pagal minėtus požymius jis negali būti laikomas PVM objektu. Vertinant tą pačią situaciją, tačiau kai virtualioji valiuta yra kasama kitam asmeniui, remiantis PVMĮ 3 str. bei VMI išaiškinimu, jei asmuo už kitam asmeniui teikiamas virtualios valiutos kasimo paslaugas gauna atlygį, bet kokia valiuta, ir šios paslaugos PVM tikslais yra suteiktos LR teritorijoje, tokios paslaugos yra laikomos PVM objektu, todėl gali būti apmokestinamos PVM tarifu (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Vertinant virtualios valiutos apmokestinimą PVMĮ atžvilgiu, bei remiantis VMI pateiktu išaiškinimu, virtualios valiutos keitimas į tradicinę valiutą yra nurodomas, kaip PVM objektas, o tokiu atveju apmokestinamoji vertė yra lygi maržai (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

PVMĮ 28 str. 4 d. numatyta, jog PVM neapmokestinami sandoriai dėl valiutos (įskaitant valiutų keitimą), taip pat grynųjų pinigų įmokų priėmimo ir išmokų mokėjimo,

pinigų tvarkymo ir kitos paslaugos, tiesiogiai susijusios su bet kokios valiutos banknotais ir monetomis. Iš šio reguliavimo yra aišku, jog sandoriai virtualiąja valiuta nėra apmokestinami, tačiau to paties straipsnio 7 d. numato, jog apmokestinamasis asmuo, kuris teikia PVMĮ 28 str. 4 d. numatytas paslaugas, t.y. *PVM neapmokestinami sandoriai dėl valiutos (įskaitant valiutų keitimą), taip pat grynujų pinigų įmokų priėmimo ir išmokų mokėjimo, pinigų tvarkymo ir kitos paslaugos, tiesiogiai susijusios su bet kokios valiutos banknotais ir monetomis*, turi teisę pasirinkti skaičiuoti PVM už šias paslaugas PVMĮ 28 str. 7 d. numatyta tvarka, jeigu pirkėjas (klientas) yra apmokestinamas asmuo (PVM mokėtojas), o toks pasirinkimas galioja ne trumpiau kaip 24 mėnesius nuo pasirinkimo deklaravimo dienos visiems jo sudaromiems atitinkamiems sandoriams. Taigi, tokie sandoriai gali būti tiek apmokestinami PVM, tiek neapmokestinami PVM.

Apibendrinant virtualiosios valiutos apmokestinimą Lietuvoje yra matoma viena aiški problema – nurodomas ir reguliuojamas tik virtualiųjų valiutų, t.y. kriptovaliutų, apmokestinimas, o apie visą kripto turtą nėra pažymima. Atsižvelgiant į šią problemą, reikėtų įvertinti, ar kitas kripto turtas gali būti apmokestinamas remiantis tais pačiais mokesčių įstatymais bei taikant tas pačias normas.

Be to, svarbu atkreipti dėmesį į vertybinių popierių žetonus, t.y. žetonus, kurie pagal LR vertybinių popierių įstatymą yra prilyginti vertybiniams popieriams. Pasak LB, dėl žetono pripažinimo ar nepripažinimo vertybiniu popieriumi tai ne visada reiškia, jog mokesčių tikslais toks žetonas nebūtinai bus traktuojamas taip pat, t.y. jei LB nepripažįsta, jog žetonas yra vertybinis popierius, tokiu atveju toks žetonas gali būti laikomas vertybiniu popieriumi visų mokesčių požiūriu arba tik kai kurių mokesčių požiūriu. Tuo atveju, jei LB pripažins, jog žetonas laikomas vertybiniu popieriumi, tuomet mokesčių tikslais, toks žetonas visuomet bus laikomas vertybiniu popieriumi (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018). Pasak VMI, vieneto ICO metu surinktos lėšos nelaikomos pelno mokesčio objektu tais atvejais, kai ICO metu išleidžiami žetonai turi vertybinių popierių požymių, apibrėžtų LR civilinio kodekso (toliau – CK) 1.101 – 1.108 straipsniuose, (t. y. suteikia teisę į nuosavybę, įmonės valdymą ar suteikia kitas akcininkų teises, tokias kaip teisę gauti bendrovės pelno dalį dividendų ar kitu pavidalu, numato palūkanų mokėjimą ar žetonų išpirkimą ar kt.) ir gauta suma atitinka platintojo prisiimtų įsipareigojimų sumą, o už išplatintus žetonus, kurie yra laikomi vertybiniais popieriais, gautos lėšos bus įtraukiamos į apmokestinamąsias pajamas

tokiu atveju, jei platintojo prisiimtų įsipareigojimų suma yra mažesnė už surinktų lėšų suma arba jis neprisiima jokių įsipareigojimų (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Tęsiant apie žetonų, kurie yra prilyginti vertybiniais popieriais apmokestinimą, investuotojų, kurie yra įsigiję tokių žetonų, apmokestinamosios pajamos yra priskiriamos uždirbamos palūkanos bei pajamos iš tokių žetonų perleidimo. Tam yra taikomas ir PMĮ 16 str. 1 d., kuriame reglamentuojamos turto vertės padidėjimo pajamos, kurios yra uždirbtos pajamos, o jų vertė atitinka turto pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn ir įsigijimo kainų skirtumui. Taip pat vertinant iš GPMĮ pusės bei remiantis GPMĮ 17 str. 1 d. 30 p., kuriame nurodoma, jog neapmokestinamosios pajamos yra pajamos iš finansinių priemonių pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybėn, ar išvestinių finansinių priemonių realizavimo, neviršijančios 500 eurų skirtumo per mokestinį laikotarpį, apskaičiuotas iš bendros, per kalendorinius metus pagal visus žetonų pardavimo sandorius gautos, pajamų sumos atėmus žetonų įsigijimo bendrą kainą, apskaičiuotą GPMĮ 19 str. nustatyta tvarka.

Be to, svarbu paminėti ir naudojimo žetonų apmokestinimo ypatumus. Atvejais, kuomet ICO metu išleidžiami naudojimo žetonai, tokios lėšos už išplatintus žetonus yra laikomos išankstiniu mokėjimu įskaitomu į būsimas įmokas. CK 6.309 str. 2 d. yra numatyta, jog pinigų sumos sumokėjimas parduoti daiktą įsipareigojusiam asmeniui, pripažįstamas dalies kainos sumokėjimu (avansu), jeigu šalys nėra susitarusios kitaip. Taigi, avansas atlieka mokėjimo funkciją, yra įskaitomas į būsimas įmokas bei yra nustatyti sutartiniai įsipareigojimai dėl vykdymo sąlygų ir paslaugos ar prekių suteikimo terminų. Atsižvelgiant į CK reglamentavimą bei vertinant kartu su mokesčių įstatymais, vienetas, išplatinęs naudojimo žetonus, laikoma, jog avansą pripažįsta, o pajamas pripažįsta, kai už tikrąją rinkos kainą parduoda prekes ar suteikia paslaugas arba baigiasi nustatytas žetono galiojimo laikas. Tačiau vertinant paslaugų žetonus PMĮ ar GPMĮ požiūriu, jie nėra laikomi apmokestinamieji objektai, kadangi tokie žetonai suteikia žetonų turėtojui įsigyti prekių ar paslaugų už žetone nurodytą sumą, o pats platinimas yra laikomas tik pinigų perdavimu, tačiau nelaikoma, kad yra uždirbamos pajamos. GPMĮ požiūriu, gyventojas, kuris vykdo individualią veiklą, leidžiamieji atskaitymai yra laikomi per mokestinį laikotarpį faktiškai gautos arba uždirbtos individualios veiklos pajamos, kurios yra susijusios su patirtomis įprastinėmis šiai veiklai išlaidomis. Todėl

gyventojas, vykdamasis individualià veiklą, naudojimo žetonų įsigijimo išlaidas galės priskirti tik tą mokesstinį laikotarpį, kurį faktiškai įgis prekes ar paslaugas.

Taip pat, naudojimo žetonai gali būti apmokestinami ne tik PM ar GPM, tačiau ir PVM. Kadangi naudojimo žetonas, gali būti traktuojamas kaip kuponas, kurį tokio žetono turėtojas galės panaudoti ateityje, todėl jis gali būti pripažintas kaip atsikaitymas už ateityje suteiktas paslaugas. Naudojimo žetonai galėtų būti kvalifikuojami, kaip kuponai, kurie pagal PVMĮ 2 str. 13(1) d. yra apibrėžiami, kaip *priemonė, kuria nustatomas įpareigojimas priimti ją kaip atlygį už prekių tiekimą arba paslaugų teikimą arba tokio atlygio dalį ir kurioje arba su kuria susijusiuose ir jos naudojimo sąlygas nustatančiuose dokumentuose nurodomos tiektinos prekės ar teiktinos paslaugos arba galimų jų tiekėjų ar teikėjų tapatybė*. Taip pat, PVMĮ kuponai yra skirstomi į vienatipius bei daigiatipius, o nuo tokio kvalifikavimo priklauso ar tokie kuponai yra apmokestinami, ar ne. Vienatipis kuponas, pagal PVMĮ yra toks kuponas, su kuriuo susijusių prekių ar paslaugų tiekimo vieta ir už tas prekes ar paslaugas mokėtinas PVM, yra žinomi kupono išleidimo metu, tuo tarpu daigiatipis kuponas yra toks kuponas, kuris nėra vienatipis, tai reiškia, jog mokėtinas PVM nėra žinomas kupono išleidimo metu. Pagal PVMĮ 9 (1) str. vienatipio kupono perleidimas, kurį atlieka apmokestinamasis asmuo savo vardu yra laikomas su tuo kuponu susijusių prekių tiekimu ar paslaugų teikimu, o faktinis prekių perpardavimas ar paslaugų suteikimas už vienatipį kuponą kaip atlygį arba atlygio dalį nelaikomas atskiru sandoriu, išskyrus tuos atvejus, kai apmokestinamasis asmuo, faktiškai perpardavęs prekę ar suteikęs paslaugą, nėra tas asmuo, kuris savo vardu išleido vienatipį kuponą. Taigi atsižvelgiant į šias normas, daroma išvada, jog faktinis prekių perdavimas ar paslaugų suteikimas nėra laikomas apmokestinamuoju sandoriu.

Atsižvelgiant į šį straipsnį, toliau reikėtų vertinti apmokestinimo momentą, ar kupono turėjimas, ar jo perdavimas gali būti apmokestinamas PVM. PVMĮ 14 str. nurodyta, *jog tais atvejais, kai už prekes arba paslaugas visiškai ar iš dalies atlyginama prieš perduodant prekes ar suteikiant paslaugas, prievolė apskaičiuoti PVM atsiranda, kai gaunamas toks visiškas ar dalinis atlygis, jeigu pagal sandorio sąlygas šios prekės bus perduotos arba visos paslaugos suteiktos ne anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo sandorio sudarymo dienos (toliau šiame Įstatyme visiškas arba dalinis atlygis, mokamas prieš prekės perdavimą arba paslaugos suteikimą, vadinamas avansu)*. Jeigu avansas gaunamas, kai pagal sandorio sąlygas prekės bus perduotos arba visos paslaugos suteiktos anksčiau kaip po 12 mėnesių nuo sandorio sudarymo

dienos, apmokestinamasis asmuo turi teisę pasirinkti prekių tiekimo arba paslaugų teikimo apmokestinamuoju momentu laikyti avanso gavimo momentą ir nuo gauto avanso skaičiuoti PVM.

Aptarus kriptovaliutų apmokestinimą Lietuvoje, matoma akivaizdi problema, jog NFT nėra aptariamas ar bent atitinkamai reguliuojamas. Tačiau visgi, pajamos, gautos iš NFT, galėtų būti apmokestinamos, žinoma, svarbu tinkamai kvalifikuoti ir priskirti NFT tam tikrai turto rūšiai. Remiantis įvairiais šaltiniais bei kitų šalių praktika, dažnai pastebima, jog NFT kvalifikuojamas, kaip skaitmeninis meno kūrinys, todėl tai gali nukreipti į apmokestinimą PVM. Remiantis PVMĮ 106 str. 1 d. PVM mokėtojas, tiekiantis naudotas prekes, meno kūrinius, taip pat kolekcinis ir (arba) antikvarinius daiktus, už tiekiamus daiktus skaičiuoja PVM įstatyme numatyta tvarka, tačiau šios nuostatos taikomos tada, kai PVM mokėtojas nuolat verčiasi tokių prekių tiekimu. Tačiau čia, visgi kyla problemų su NFT kvalifikavimu, kadangi PVMĮ 106 str. 6. d. numato, kas gali būti laikoma meno kūriniais, 7 d. numato, kas laikoma kolekciniais daiktais, tačiau kol kas to priskirti ir kvalifikuoti NFT, kaip vieną iš šių objektų negalime, kadangi ir remiantis 2020-09-21 ES Tarybos reglamentu Nr. 2658/87, kuriame dar labiau specifiukuota, kas laikoma PVMĮ 106 str. nurodytais objektais. Todėl apibendrinus, galime teigti, jog kol nėra vieningo apibrėžimo, kaip kvalifikuoti NFT Lietuvoje bei kokio įstatymo apmokestinamąsias nuostatas taikyti, tol PVMĮ nuostatos taip pat negali būti taikomos.

Tačiau, visgi, NFT galėtų būti apmokestinamas, kaip ir virtualios valiutos, tuomet, kai iš jų yra gaunamas pelnas. Vadinasi, ne įsigijimo, o pardavimo momentu bei gavus pelną iš NFT ir tokiam pelnui galėtume taikyti tokias pat GPMĮ arba PMĮ nuostatas, kurios yra taikomos kriptovaliutomis ir yra paminėtos aukščiau šiame darbe. Kadangi tiek GPMĮ, tiek PMĮ nėra minimas apmokestinimas skaitmeninio turto, skaitmeninio meno kūrinio, ar tiesiog meno kūrinio, todėl daroma prielaida, jog NFT būtų apmokestinamas tiek PM, tiek GPMĮ, realizavus NFT.

Taigi, apibendrinant kriptovaliutų apmokestinimą Lietuvoje, galime daryti išvadą, jog kriptovaliutų pasigaminimas taip pat ir NFT sukūrimas nėra laikomas PM, GPM bei PVM objektu. Apmokestinimo momentas kriptovaliutų atsiranda tuomet, kai ji yra perleidžiama ir iš jos yra gaunamas tam tikras pelnas, todėl galima teigti, jog ir NFT apmokestinimas turėtų atsirasti tuomet, kai jis yra realizuojamas ir iš jo yra gaunamas pelnas. Virtualios valiutos

keitimas į kitą virtualią valiutą, minėtais mokesčių įstatymų požiūriais yra traktuojamas taip, jog vieną valiutą pardavė, o kitą įsigijo. Jei žetonai turi vertybinių popierių požymių, ICO metu surinktos lėšos nėra apmokestinamos, tačiau gali būti apmokestinamos tuomet, kai yra uždirbamas tam tikras pelnas iš jų. Taip pat, naudojimo žetonai gali būti apmokestinami PVMĮ požiūriu tuo atveju, kai gauna visišką arba dalinį atlygį, tačiau GPMĮ ir PMĮ požiūriu nėra laikomi apmokestinamieji objektai. Taip pat pažymėtina, jog pagrindinė problema, susijusi su kripto turto apmokestinimu Lietuvoje yra ta, jog yra reguliuojamas tik kriptovaliutų apmokestinimas, tačiau ne kripto turto, pvz., NFT, o dėl to visi galimi mokesčiai į biudžetą nėra surenkami.

2.2. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Kinijoje

Kinija kriptovaliutų apmokestinime bei teisiniame reguliavime eina visai priešinga linkme, lyginant su kitomis pasaulio šalimis. Nors kripto turtas vis populiarėja tiek kaip atsiskaitymo priemonė, tiek kaip pajamų šaltinis, antra pagal dydį pasaulio ekonomika neseniai sustiprino savo poziciją dėl viso kripto turto ir visiškai uždraudė visas kripto turto operacijas bei jos kasimą. Pasak Kinijos Liaudies banko, kuris yra tapatus valstybės centriniam bankui, pasisakė, jog kriptovaliutos neturi cirkuluoti, o visoms užsienio biržoms, užsiimančioms kriptovaliutomis, yra draudžiama teikti paslaugas Kinijoje įsikūrusiems investuotojams. Be to, uždraudė visoms finansų įstaigoms, mokėjimo bendrovėms bei interneto įmonėms palengvinti prekybą kriptovaliutomis Kinijos nacionaliniu mastu (Crypto Tax Regulations Around the..., 2021).

Keletas agentūrų Kinijoje, tarp kurių yra ir centrinis bankas, pasižadėjo dirbti kartu, kad būtų panaikinta neteisėta kriptovaliutų veikla. Toks sprendimas buvo priimtas, kad nepastovios skaitmeninės valiutos gali pakenkti finansų ir pinigų sistemų kontrolei, padidinti riziką, pakenkti investuotojams bei skatinti finansinius nusikaltimus. Taip pat, jie pastebėjo, jog valiutos kasimas, kurios metu sukuriamos naujos skaitmeninės valiutos bei žetonai kenkia pasauliniams tikslams, o Kinijos vyriausybės agentūros ne kartą yra išreiškusios susirūpinimą, kad spekuliacijos kriptovaliutomis gali sutrikdyti šalies ekonominę bei finansinę tvarką, kuri yra viena svarbiausių Pekino prioritetų (Kutlu, 2021). Taip pat, Kinija drausdama kriptovaliutas šalies viduje, taip siekia paskatinti kapitalo judėjimą šalies viduje (Shin, 2022).

Be to, Kinija kriptovaliutas mato, kaip grėsmę jos leidžiamam skaitmeniniam juaniui, kuris šiuo metu yra jau pažengusioje stadijoje. Tokia Kinijos pozicija, kuri buvo vis griežtinama prisidėjo prie BTC kainos smukimo ir tai palietė ne tik Kinijoje, bet ir visame pasaulyje esančius investuotojus į kripto turtą. Iki 2021 metų gegužės mėnesio, virtualios valiutos gavyba Kinijoje buvo labai didelis verslas ir sudarė daugiau nei pusę pasaulio kriptovaliutų pasiūlos, todėl dabar didžioji dalis valiutų kasėju persikėlė į užsienio valstybes (Taxing Virtual Currencies: An Overview..., 2022). Tačiau, nepaisant imperatyvo draudžiančio kriptovaliutas Kinijos viduje, griežtą kriptovaliutų operacijų draudimą yra sunku įgyvendinti (Shin, 2022). Tačiau, visgi galima įžvelgti tam tikrą apmokestinimo bruožų Kinijos rinkoje, kadangi Kinijos mokesčių inspekcija yra išleidusi „oficialų atsakymą“, kuriame nurodoma dėl gyventojų pajamų mokesčio sumokėjimo už pajamas gautas iš virtualios prekybos internetu. Tokios pajamos, gautos įsigyjant virtualią valiutą, o vėliau ją realizuojant su antkainiu yra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, kurios įvardijamos, kaip turto perleidimo pajamos (Hoffman, 2021).

Pereinant prie kriptovaliutų apmokestinimo Kinijoje, buvo siūloma apmokestinti kriptovaliutas, tačiau tai galėtų reikšti netiesioginį jų legalizavimą (The article was reportedly authored..., 2021). Tačiau Kinija neriboja stabilių monetų apyvartos, kadangi pradeda pateikti į Kinijos reguliavimo institucijų leksiką. Taip pat, NFT vis dar cirkuliuoja Kinijos rinkoje. Šiuo metu yra planuojama įdiegti infrastruktūra, kuri leistu asmenims bei įmonėms Kinijoje gaminti, parduoti bei pirkti NFT. Šiuo metu NFT neturi jokių teisinių problemų Kinijoje, kol nėra prijungti prie kriptovaliutų. Tačiau Kinija blokuoja visas viešas blokų grandines, pavyzdžiui ETC, kuri naudojama kaip viešoji knyga NFT prekybai palaikyti ir sekti, vietoje to bus naudojamos blokų grandinės paslaugų tinklas (toliau – **BSN**) grandinės, kurios atitiks Kinijos keliamus reikalavimus tokius kaip užtikrinimas, kad visi vartotojai patvirtintų savo tapatybę ir leistų valstybei įsikišti, jei būtų vykdoma neteisėta veikla. BSN leis vartotojams pirkti NFR naudojant tik Kinijos juanius, o ne kriptovaliutas, kurios yra paprastai naudojamos NFT prekybai už Kinijos ribų. Šiuo metu, žvelgiant į NFT reguliavimą Kinijoje, NFT nėra vadinami žetonais, o yra pervadinti į skaitmeninius kolekcionuojamus daiktus, taip yra bandoma apeiti Kinijos draudimus ir reguliavimus kriptovaliutomis, kadangi Kinijos vyriausybė prieštarauja kriptovaliutų ir žetonų koncepcijai. Visgi, Kinijoje yra draudžiama gauti pelną iš NFT pardavimo, o juos perkantiems vartotojams nėra leidžiama jų parduoti. Todėl nauja,

planuojama BSN sistema leis sukurti labai didelę NFT rinką Kinijoje (NFTs heat up in China..., 2022).

Šiuo metu didžiausia Kinijos elektroninės komercijos kompanijų grupė „Alibaba“ bei bendrovė „Tencent“ labai daug investuoja į visą NFT rinką, kas rodo, jog Kinijoje susidomėjimas NFT auga, o Kinijos valdžia neketina tam trukdyti. Šiuo metu Kinijoje NFT investicija gali būti už Kinijos ribų, tačiau Kinijos administracinės taisyklės vis dar trukdo atidaryti oficialios ar neoficialios antrinės žetonų rinkos. Kinijoje NFT turėtojai gali būti išskirti į dvi grupes. Pirmoji yra pagrįsta minėtų įmonių „alijanso grandine“, kuri daugiausia dėmesio skiria NFT surinkimo funkcijai bei nepalaiko prekybos funkcijos, todėl menininkų sukurtais kūriniais negalima prekiauti įmonių platformoje (Xu, 2022). Šie meno kūriniai yra sukurti vadinamoje „AntChain“ hibridinėje blokų grandinėje, kuri nėra visiškai decentralizuota, o taip pat joje nėra valiutos funkcijos tokios, kaip mokėjimų apdorojimas. Antroji kategorija yra susijusi su NFT prekybos platformomis, kurios yra atviros visiems menininkams, tačiau jie gali įkelti tik tam tikrą savo kūrinių kiekį, o ir naudoja jie viešą ETC blokų grandinę, kuri yra vienintelė ir pirmoji tokia grandinė Kinijoje. Tačiau svarbu paminėti tai, jog dauguma NFT operacijų Kinijoje yra visiškai atsietos nuo kriptovaliutų, o visos mokėjimo operacijos atliekamos naudojant tradicines atsiskaitymo priemones (Xu, 2022).

Šiuo metu Kinijoje, visos operacijos kurios susijusios su kriptovaliutomis yra laikomos neteisėta finansinė veikla. Ateityje NFT rinka tik plėsis, tačiau Kinija laikysis kitokio verslo modelio nei užsienio rinkose. Kinija pradės nuo autorių teisių apsaugos, atliks NFT skaitmeninės nuosavybės teisių sertifikavimo funkciją bei akcentuos NFT valiutos tyrinėjimą (Xu, 2022).

Taigi, Kinijoje kriptovaliutos ir su jomis susijusios operacijos yra uždraustos ir neteisėtos, o taip pat ir nėra reguliuojamos. Vienintelė rinka, kuri yra šiek tiek reguliuojama ir iš dalies leidžiama yra NFT, tačiau Kinija, kuria atskiras blokų grandines, kuriose NFT veiktų. Nors ir daugybė žmonių Kinijoje laiko tiek kriptovaliutas, tiek kripto turta, tačiau apmokestinimo klausimas nėra niekaip sprendžiamas ir paliekamas atviras, todėl mokesčiai nėra mokami už kripto turta ir su juo susijusias operacijas, kadangi tai iš dalies legalizuotų kripto turto rinką.

2.3. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Jungtinėse Amerikos Valstijose

Kripto turto reguliavimas bei apmokestinimas Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV) yra visiškai priešingas, lyginant su Kinija. JAV vidaus pajamų tarnyba (toliau – IRS) yra išleidusi gaires dėl kriptovaliutų bei kito kripto turto galimo apmokestinimo. IRS, visą kriptovaliutą traktuoja, kaip nuosavybę apmokestinimo tikslais, o tai reiškia, jog kriptovaliutos yra apmokestinamos, kaip ir bet kuri kita nuosavybė (IRS.GOV., 2022) Tuo tarpu kitas kripto turtas, pvz., NFT yra taip pat apmokestinamas objektas JAV. Tačiau IRS dar nėra išleidusi atitinkamų gairių dėl NFT apmokestinimo, tačiau NFT kvalifikavimas apmokestinimo tikslais yra šiek tiek kitoks nei kriptovaliutų, kadangi NFT taip pat gali būti apmokestinami, kaip nuosavybė arba jie gali būti laikoma kaip antspaudo, antikvariniai daiktai arba prekybos kortelės ir tokiu atveju jie bus apmokestinami didesniu tarifu nei tuo atveju, jei NFT bus traktuojamas, kaip nuosavybė (Verspille, 2022).

Nors IRS išleistos gairės vis dar yra pildomos, tačiau šiuo metu JAV yra išskiriamos kelios kategorijos, kuomet ir kaip kriptovaliutos yra apmokestinamos. Pirmiausia, IRS išskiria, kada ir kokiais atvejais, kriptovaliutos nėra apmokestinamos. Kripto neapmokestinama, kai:

1. Įsigyjant kriptovaliutas ir jas laikant, t.y. kuomet asmuo įsigyja ir ją laiko, tai nėra laikoma apmokestinamuoju objektu, o apmokestinimas gali prasidėti, tuomet, kaip yra realizuojama;
2. Aukojant kriptovaliutas, organizacijoms, kurios pagal JAV teisės aktus yra laikomos labdaros organizacijos arba ne pelno siekiančios organizacijos;
3. Gavus kriptovaliutas, kaip dovaną, tačiau vėl gi, tas momentas, kai kripto turtas yra realizuojamas jau bus laikomas apmokestinamuoju įvykiu;
4. Dovanojant kripto turtą, kaip dovaną iki 15 000 JAV dolerių, tačiau suma gali būti ir didesnė, jei dovana yra skiriama šeimos nariam;
5. Pervedant kripto turtą sau pačiam, t.y. jei kriptovaliutų transakcijos yra vykdomas tarp to paties asmens skirtingų piniginių (IRS.GOV., 2022).

Įvardijus nepamokestinamuosius kripto turto įvykius, IRS išskiria du variantus, kuomet kripto turtas gali būti apmokestinamas, t.y. kripto gali būti apmokestinama, kaip kapitalo prieaugis (tuo atveju, kai kripto traktuojamas, kaip nuosavybė) bei kripto gali būti apmokestinama, kaip pajamos.

Pelnas yra apmokestinamas pajamų mokesčio tarifu, t.y. nuo 10 % iki 37 %, priklausomai nuo asmens pajamų, tuo tarpu mokesstinė padėtis yra geresnė tuomet, kaip kriptovaliutos yra laikomos daugiau kaip metus ir tada yra realizuojamos, kadangi mokestis, kurį reikia mokėti yra ilgalaikio kapitalo prieaugio forma, kuris paprastai taikomas daug mažesniais tarifais, t.y. 0 %, 15 % arba 20 %, priklausomai nuo gaunamų pajamų dydžio (2022 Crypto and Bitcoin tax..., 2022). Kriptovaliutos apmokestinamos, kaip kapitalo prieaugis:

1. Kriptovaliutų pardavimas už grynuosius pinigus, t.y. kriptovaliutos bus apmokestinamos tokiu atveju, kai turtas yra parduodamas brangiau, nei buvo įsigytas, o tuo atveju, kai parduodama yra nuostolingai atsiranda galimybė išskaičiuoti nuostolius iš reikiamų sumokėti mokesčių;
2. Kriptovaliutų konvertavimas iš vieno tipo kriptovaliutos į kitą, t.y. jei norima pakeisti BTC ir ETC, tuomet vis tiek BTC turi būti parduotas, o tokiu atveju IRS laiko, jog toks įvykis yra apmokestinamasis ir turi būti apmokestinamas, kaip kapitalo padidėjimas.
3. Išleidžiant kriptovaliutas tam tikroms paslaugoms ar prekėms įsigyti, t.y., jei yra naudojamas BTC tam tikrai prekei įsigyti, tuomet galimai gali tekti sumokėti mokesčius už sandorį, todėl IRS laiko, jog kriptovaliutų išleidimas už tam tikras prekes ar paslaugas nelabai kuo skiriasi nuo jų pardavimo, todėl pardavus kriptovaliutą, ji yra apmokestinama kapitalo prieaugio mokesčiais.

Kriptovaliutos apmokestinamos, kaip pajamos:

1. Gavus atlyginimą už darbą kriptovaliutomis, toks įvykis yra apmokestinamas pajamų mokesčiu;
2. Gavus kriptovaliutas už tam tikras prekes arba paslaugas, todėl gavus mokėjimą kriptovaliutomis, asmenys privalo apie tai informuoti IRS ir bus apmokestinami pajamų mokesčiu (IRS.GOV., 2022).
3. Kasant kriptovaliutas, t.y. asmenys yra apmokestinami pajamų mokesčiu tuomet, kai gavo pajamas, kurios yra pagrįstos iškastų monetų tikrąja rinkos verte, jų gavimo metu. JAV, kriptovaliutų kasimas yra traktuojami kaip verslas ir apmokestinama, kaip savarankiškos veiklos pajamas;
4. Gaunant pajamas iš kriptovaliutų „staking“, t.y. tam tikro kiekio žetonų laikymo „staking“ pinigėje. Šios pajamos yra traktuojamos taip pat, kaip ir kriptovaliutų kasimas;

5. Gaunant kriptovaliutas iš „Hard fork“ (tai susiję su blokų grandinės technologija ir yra radikalus protokolo pakeitimas dėl kurio anksčiau negaliojantys blokai ir operacijos galioja ir atvirkščiai, taip pat tai reikalauja, kad visi esantys mazgai ir vartotojai atnaujintų naujausią programinę įrangą) ().
6. Kitų pajamų uždirbimas laikant piniginiėje tam tikras kriptovaliutas. Nors kartais toks laikymas yra traktuojamas, kaip palūkanų uždirbimu, IRS jas visgi traktuoja kitaip, nei tas palūkanas, kurias galima uždirbti iš banko.
7. Gaunant pajamas iš „airdrop“, t.y. atliekant tokius projektus, kuomet kripto turtas yra dalinamas nemokamai, siekiant įtraukti vartotojus į tam tikrus projektus, todėl „airdrop“ gavimas JAV yra apmokestinamas kaip pajamos (CoinBase, 2022).

Be kriptovaliutų apmokestinimo, taip pat labai svarbu atkreipti dėmesį į kito krypto turto, t.y. NFT apmokestinimą. Kaip ir minėta aukščiau, IRS kol kas dar nėra išleidusi tikslių rekomendacijų dėl NFT apmokestinimo, tačiau visgi galime išskirti, kaip ir kada bus apmokestinamas NFT. Šiuo metu, apmokestinimo požiūriu JAV, NFT kelia didelį mokesčių vengimo susirūpinimą. Tačiau, nepaisant to, siekiant nustatyti, kaip NFT turi būti apmokestinamas pirma, reikia atkreipti dėmesį į tai, ar asmuo yra NFT kūrėjas ar investuotojas į NFT, o antra reikia nustatyti ar NFT yra asmens verslas ar hobis (Cryptocurrency tax guide, 2022). Nustačius šiuos du dalykus galima judėti į priekį ir nustatyti, kokių tarifų ir kokių mokesčių NFT yra apmokestinamas JAV.

Taip pat kaip ir kriptovaliutos, NFT yra apmokestinami, nors ir IRS nėra išleidusi gairių būtent dėl NFT apmokestinimo. Taisyklės yra labai panašios, kaip ir kriptovaliutų apmokestinime, t.y. jei vartotojas iškasa NFT už 0,1 ETC, kurio kaina tuo metu 100 JAV dolerių, o vėliau jį realizuoja, kai ETC vertė 300 JAV doleriu, tuomet prieaugis yra 200 JAV dolerių, kurie bus apmokestinami kapitalo prieaugiu. Taip pat bus atsižvelgiama ir į tai, kiek laiko NFT buvo laikomas. Taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai, jog jei NFT yra kuriamas, kaip tam tikras hobis, o ne verslas, tuomet nebus galima išskaityti jokių su verslu susijusių išlaidų, kitu atveju, jei NFT yra verslas, tuomet išlaidos, susijusios su verslu, gali būti išskaičiuojamos (IRS, Virtual Currencies, 2022).

Kitas svarbus aspektas yra NFT pardavimas ir su tuo susijusios gautos pajamos. Jei NFT yra realizuojamas ir už jį yra gaunamos tam tikros pajamos, tuomet jos bus apmokestintos pajamų mokesčiu. Toliau, aptariant NFT investuotojus, jiems mokesčiai veikia beveik taip pat,

kaip ir aukščiau paminėtoms kriptovaliutoms. Kiekvieną kartą, kai yra įsigyjamas NFT naudojant kriptovaliutą, arba parduodant NFT, yra taikomi kapitalo prieaugio mokesčiai, o mokesčių suma, kurią reikia sumokėti priklausys nuo to, kiek laiko NFT buvo laikomas ir ar buvo gautas pelnas. Taip pat yra ir su nuostoliais, kadangi yra galimybė reikalauti nuostolių, dėl NFT laikymo, pvz., jei ETC vertė sumažėjo tuo metu, kai NFT buvo įsigytas (Gensler, 2022).

Taigi, jei investuotojas prekiauja ar parduoda NFT, jie yra apmokestinami, kaip nuosavybė tais atvejais, kai NFT yra parduodamas, NFT yra įsigyjamas su kriptovaliuta bei NFT yra keičiamas į kitą NFT. Tokiais atvejais, NFT yra apmokestinami kaip nuosavybė nuo 0 % iki 20 % tarifu, priklausomai nuo gautų pajamų dydžio. Tačiau tuo atveju, kai NFT traktuojami, kaip atspaudai, antikvariniai daiktai ar prekybos kortelės, tuomet jie apmokestinami 28 % kapitalo prieaugio tarifu. Tačiau NFT kūrėjai yra apmokestinami kitokiu tarifu ir pagal kitą mokesčio įstatymą, t.y. gautas pelnas už sukūrimą ir jo realizavimą yra apmokestinamas pelno mokesčio tarifu nuo 10% iki 37% (NFT: Do you have to..., 2022).

Apibendrinant, JAV kripto turtas gali būti apmokestinamas arba kaip kapitalo prieaugis arba kaip pajamos, priklausomai nuo to ar kripto turtas traktuojamas, kaip nuosavybė, ar tiesiog vertinamos gautos pajamos iš kripto turto, o pats NFT gali būti vertinamas ne tik kaip nuosavybė ar vertinamos tik pajamos gautos iš NFT, tačiau gali būti kvalifikuojamas ir kaip anspaudai, antikvariniai daiktai ar prekybos kortelės tuomet apmokestinimo tarifas bus aukštesnis. Pagrindinė problema kripto turto apmokestinime JAV, jog nėra aiškių gairių dėl viso kripto turto bei dėl pačio kvalifikavimo ir vertinimo taikant atitinkamą mokesčių įstatymą.

2.4. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Vokietijoje

Kriptovaliutos Vokietijoje yra apmokestinamos pajamų mokesčiu. Vokietijos federalinė centrinė mokesčių tarnyba yra nustačiusi kriptovaliutų pirkimo, kasimo bei prekybos gaires (Einzelfragen zur ertragsteuerrechtlichen Behandlung von virtuellen, 2021).

Vokietijoje kriptovaliutos yra laikomos, ne valiutomis, o privačiu turtu, todėl tai reiškia, jog ji veda link individualaus pajamų mokesčio, o ne kapitalo prieaugio mokesčio, kaip tai gali būti apmokestinama JAV. Pagrindinė taisyklė yra ta, jog kriptovaliutos Vokietijoje yra apmokestinamos tais atvejais, kuomet jos yra parduodamos tais pačiais metais, kai jos buvo įsigytos. Vokietijoje taikomos apmokestinimo taisyklės yra ženkliai laisvesnės, lyginant su

kitomis užsienio šalimis, o tai yra dėl to, kadangi pagal Vokietijos mokesčių įstatymus BTC ir kitos kriptovaliutos nėra laikomos nuosavybė (Koinly, 2021). Vietoje to, kriptovaliutos yra kvalifikuojamos, kaip kitas turtas, o jos pardavimas laikomas privačiu disponavimu. Toks skirtumas yra labai svarbus, kadangi Vokietijoje privataus turto pardavimas suteikia tam tikrų mokestinių lengvatų, o viena jų yra tokia, kad Vokietijoje „privatus pardavimas“ po vienerių metų laikymo laikotarpio kriptovaliutų pelnas yra visiškai neapmokestinamas, todėl kriptovaliutų prekiautojai, naudojantys kriptovaliutas ilgalaikėms finansinėms investicijoms naudojami tuo, ir perkelia jas į kitus metus, kad gautų neapmokestinto pelno. Be to, pelnas iš kriptovaliutų pardavimo iki 600 eurų per kalendorinius metus, taip pat lieka neapmokestintas (Einzelfragen zur ertragsteuerrechtlichen Behandlung von virtuellen, 2021).

Vokietijoje individualaus pajamų mokesčio tarifas yra naudojamas trumpalaikiams kriptovaliutų pelnams apmokestinti. Be pajamų mokesčio, visi turi mokėti vokiškąjį solidarumo (vok. Solidaritätszuschlag) mokestį, kuris yra ne didesnis nei 5,5 % pajamų mokesčio. Tokia priemoka yra mokama nuo visų gyventojų pajamų mokesčio. Tačiau individualaus pajamų mokesčio tarifas svyruoja nuo 0 % iki 45 % nuo visų pajamų, o tai priklauso nuo to, kokios pajamos yra uždirbamos (Umsatzsteuerliche Behandlung und Erörterung der..., 2020).

Pagrindinis ir lemiamas veiksnys nustatant mokesčius už kriptovaliutas yra pirkimo ir pardavimo laikas, t.y. kriptovaliutos laikymo laikotarpis. Kaip ir minėta aukščiau, jei kriptovaliutos buvo laikomos ilgiau nei vienerius metus, tuomet mokesčio mokėti nereikia dėl minimalaus vienerių metų laikymo laikotarpio. Tačiau jei pereitume prie kriptovaliutų pelno išsigrūdinimo iš „staking“ veiklos, tuomet neapmokestinamasis laikotarpis yra mažiausiai 10 metų (Umsatzsteuerliche Behandlung und Erörterung der..., 2020).

Taigi, Vokietijoje kriptovaliutos nėra apmokestinamos net jei jos ir parduodamos ir gaunamas pelnas iš jų tuomet, kai turite kriptovaliutas ilgiau nei vienerius metus; jei bendras pelnas yra mažesnis nei 600 eurų per metus bei tuomet, jei iš „staking“ gaunate pelną ir kriptovaliutos buvo laikomos bent 10 metų nuo jų įsigijimo. Tačiau už kriptovaliutas bus mokami mokesčiai Vokietijoje tuomet, kai kriptovaliutos parduodamos tais pačiais metais, kai kriptovaliutos yra įsigyjamoms; kai pelnas yra didesnis nei 600 eurų bei tuomet, kai iš „staking“ gaunamas pelnas nepraėjus 10 metų po kriptovaliutų įsigijimo. Be to, svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, jog kai kriptovaliutos kasamos, „staking“ bei kitaip uždirbamos pajamos iš jų, jei jos

nepatenka į tas taisykles, kuomet kriptovaliutos nėra apmokestinamos, tokiu atveju jos visuomet bus apmokestinamos, pajamų mokesčiu (Koinly, 2021).

Pereinant prie NFT, Vokietijoje dar nėra sureguliuota, kokioje reglamentavimo vietoje NFT turėtų būti bei kokie apmokestinimo principai NFT yra taikomi (NFTs and German Law: Rights..., 2021). Kadangi mokesčių teisės aktai aiškiai neapima NFT gavimo, keitimo ar disponavimo apmokestinimo, jiems yra taikomi tradiciniai apmokestinimo principai, todėl kokios nuostatos bus taikomos daugiausia priklausys nuo to, kokio tipo ir vertės turimas NFT yra, tačiau visgi NFT gali būti traktuojamas kaip nuosavybė, todėl NFT gali būti taikomi tam tikri nuosavybės mokesčiai arba pajamų mokestis, kaip tai yra taikoma kriptovaliutoms.

Apskritai, Vokietijoje NFT neretai prilyginami meno kūriniais, todėl yra pagrįsta manyti, jog NFT pardavimas galėtų būti pagrįstas pajamomis iš tam tikros meninės veiklos, tačiau tam yra būtina, kad mokesčių mokėtojas atliktų tam tikrą meninę veiklą. Taip pat, Vokietijoje mokesčių administratorius dažniausiai daro prielaidą, jog meno kūrinių pardavimas internetu yra komercinė veikla, tačiau toks reguliavimas yra nepalankus mokesčių mokėtojui, kadangi su pajamų mokesčių reikia kartu mokėti ir prekybos mokestį. Tačiau kol kas Vokietijoje nėra tiksliai nustatyta bei nėra teismų praktikos, kuri apibrėžtu ribas, kaip turėtų teisingai būti kvalifikuojamas apmokestinimas tuo atveju, jei NFT būtų prilyginamas meno kūriniai (5 Fragen zur Besteuerung von..., 2021).

Tačiau svarbu paminėti ir detaliau paaiškinti, kokie apmokestinimo principai ir taikomi asmenims, kurie NFT tiesiog perka ir parduoda, o iš to uždirba pelno. Tokiu atveju, pagal Vokietijos pajamų mokesčių įstatymo, taisyklės galioja tos pačios, kaip ir minėta aukščiau dėl kriptovaliutų pirkimo bei pardavimo (Vokietijos Federacinės Respublikos pajamų mokesčio įstatymas, 2009) Tačiau tuo atveju, kuomet NFT investuotojai yra pakankamai aktyvus ir pakartotinai perka ir parduoda NFT, Vokietijos mokesčių administratorius tokius asmenis gali priskirti komerciniams prekiautojams, o tokiu atveju jiems bus taikomas prekybos mokestis (5 Fragen zur Besteuerung von..., 2021).

Taigi, Vokietijoje kriptovaliutos yra apmokestinamos pajamų mokesčių, o traktuojamos, kaip privatus turtas, todėl jų apmokestinime yra taikoma nemažai lengvatų. Kriptovaliutų apmokestinimas yra sureguliuotas, tačiau NFT iki galo vis dar nėra sureguliuota, todėl kol kas NFT gali būti traktuojamas tiek kaip nuosavybė, tuomet bus taikomas nuosavybės

mokestis, tiek kaip pajamos gautos iš NFT, todėl tokiu atveju NFT bus apmokestinama pajamų mokesčiu. Taip pat NFT gali būti traktuojamas, kaip meno kūrinys, tačiau tokiu atveju būtina, jog mokesčių mokėtojas atliktų tam tikrą meninę veiklą. Pagrindinė problema dėl kripto turto apmokestinimo Vokietijoje yra ta, jog nėra sureguliuotas NFT apmokestinimas, todėl nėra aišku, kaip tiksliai turėtų būti apmokestinamas NFT ir į kokių mokesčių įstatymų apimtį įeina NFT apmokestinimas.

2.5. Kripto turto apmokestinimas ir problematika Jungtinėje Karalystėje

Jungtinėje Karalystėje (toliau – **JK**) mokesčiai kripto turtui yra labai panašūs į mokesčius kripto turtui taikomus JAV. Visus apmokestinamuosius įvykius JK reguliuoja HMRC. HMRC yra institucija atsakinga už mokesčių surinkimą JK. HMRC yra išleidusi gairės, kurios reguliuoja kripto turto apmokestinimą JK. JK kripto turtas yra apmokestinamas arba pajamų mokesčiu arba kapitalo padidėjimo mokesčiu (HMRC internal manual Cryptoassets Manual, 2022)

JK mokestis už kripto turtą priklauso nuo atitinkamų transakcijų, kurios yra daromos su kripto turtu. Pvz., jei yra gaunamos pajamos, tuomet bus mokamas pajamų mokestis, tačiau tuo atveju, jei didėja kapitalas, bus mokamas kapitalo padidėjimo mokestis (Crypto Tax UK: Ultimate Guide, 2022). Toliau bus aptariami abu variantai, t.y. kuomet yra mokamas kapitalo padidėjimo, o kada pajamų mokestis.

HMRC kvalifikuoja kripto turtą, kaip turtą, todėl kai yra disponuojama šiuo turtu, turi būti mokamas kapitalo padidėjimo mokestis. Į disponavimo sąvoką patenka: kripto turto pardavimas už tradicinės valiutas; prekyba kripto valiutomis, įskaitant fiksuotos vertės žetonus; kripto turto išleidimas mainais į atitinkamas prekes ar paslaugas; kripto turto dovanojimas, nebent kripto turtas yra dovanojamas sutuoktiniui ar civiliniam partneriui. Taigi, kiekvieną kartą, JK atlikus bet kurią iš šių minėtų funkcijų, turi būti sumokamas kapitalo prieaugio mokestis, tačiau tik tuo atveju, jei bus uždirbamas pelnas. Tačiau, JK yra taikomos lengvatos dėl kapitalo prieaugio mokesčio. Jei kapitalo prieaugis neviršija 12 300 £, tuomet nereikia mokėti šio mokesčio (GOV.UK, Capital Gains Tax, 2022) Be to, svarbu pažymėti, jog ir NFT yra taikomas kapitalo prieaugio mokestis, tiek parduodant, tiek perkant ar keičiantis NFT, nors specifiškai NFT nėra sureguliuotas HMRC (Crypto Tax UK: Ultimate Guide, 2022).

Lyginant su kitomis šalimis, JK neturi ilgalaikio ar trumpalaikio kapitalo prieaugio mokesčio, tai reiškia, jog visi kapitalo prieaugiai yra apmokestinami tais pačiais tarifais, neatsižvelgiant ar tai yra ilgalaikis ar trumpalaikis kapitalo prieaugis. JK taikomi tarifai yra dvejopi (2021 m. duomenimis) jei kripto turto padidėjimas neviršijo 50 270 £, taikomas 10 % tarifas; tuo atveju, jei kripto turto vertė padidėjo iki 150 000 £, yra taikomas 20 % tarifas. Taip pat prie antrojo tarifo taip pat gali būti skiriamas papildomas 20 % tarifas, jei kripto turto vertė padidėjo daugiau nei 150 000 £. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į tai, kaip kapitalo prieaugis yra apskaičiuojamas. Kapitalo prieaugis arba nuostolis yra skirtumas nuo tada kai kripto turtas yra įsigijimas, iki tada, kai jis yra perleidžiamas parduodant, iškeičiant, išleidžiant ar padovanojant (UK Crypto Tax Guide, 2022). Taigi, jei yra uždirbamas pelnas, tada yra mokamas kapitalo prieaugio mokestis, kitu atveju, jei yra patiriami nuostoliai, tuomet mokestis nėra mokamas.

Be kapitalo prieaugio mokesčio, labai svarbu atkreipti dėmesį į tai, kokie sandoriai yra neapmokestinami. JK mokesčiai nėra mokami tuomet, kai: kripto turtas perkamas JK svarais sterlingais; „HODLing“ kripto nėra apmokestinama (tuomet, kai investuotojai perka kripto turtą ir jo neparduoda, neatsižvelgiant į tai ar kripto turto kaina kyla ar krenta); kripto valiutų transakcijų vykdymas tarp to paties asmens skirtingų piniginių; aukojant kripto turtą labdarai; dovanojant kripto valiutas sutuoktiniui (UK: Overview of the taxation..., 2021).

Aptarus turto prieaugio mokestį bei atvejus, kuomet mokesčiai išvis nėra mokami, labai svarbu pažymėti ir atvejus, kuomet kripto turtas apmokestinamas pelno mokesčiu. JK yra numatyti atvejai, kuomet kripto valiutos ar turtas yra traktuojamos, kaip pajamos. Taigi tokie atvejai yra: gaunant atlyginimą kripto valiuta; gaunant pajamas iš „staking“; gaunant pajamas iš žetonų kasimo; gaunant pajamas iš „airdrops“. Tokie atvejai yra apmokestinami tarifu nuo 0 % iki 45 %, priklausomai nuo gautų pajamų, o galimi apmokestinimo tarifai yra 0 %, 20 %, 40 %, 45 % (UK Crypto Tax Guide, 2022).

Taigi, kripto turtas apmokestinimas JK taikomas vienodas tiek kriptovaliutomis, įskaitant fiksuotos vertės žetonus, tiek NFT, nors NFT rinka nėra visiškai sureguliuota JK. Kripto turtas gali būti apmokestinamas tiek kapitalo padidėjimo mokesčiu, tiek pajamų mokesčiu. JK kripto turtas yra kvalifikuojamas, kaip turtas, todėl visais atvejais apmokestinimui taikomos tos pačios taisyklės ir dėl šios priežasties už kripto turtą reikia mokėti kapitalo padidėjimo mokestį, jei juo yra disponuojama arba pelno mokestį, jei toks

turtas atitinkamais atvejais yra traktuojamas, kaip pajamos. Tačiau, problema kripto turto apmokestinime JK yra ta, jog NFT rinka taip pat, kaip ir kitose šalyse nėra sureguliuota labai aiškiai ir visgi čia išlieka tam tikros spragos, kai yra siekiama apmokestinti NFT.

3. KRIPTO TURTO APMOKESTINIMO PALYGINIMAS IR PERSPEKTYVOS LIETUVOJE IR UŽSIENIO VALSTYBĖSE

3.1. Kripto turto apmokestinimo palyginimas Lietuvoje ir užsienio valstybėse

Siekiant geriau suprasti Kripto turto apmokestinimo problemas bei perspektyvas Lietuvoje ir užsienyje, yra būtina palyginti skirtingų šalių kripto turto apmokestinimo ypatumus. Kadangi yra analizuojamos keturios užsienio šalys, t.y. Kinija, JAV, Vokietija ir JK, todėl lyginamoji analizė ir bus pateikta jų pagrindu. Žemiau pateikiama 1 lentelė, kurioje apibendrintai pateikiama, kokie mokesčiai gali būti taikomi kiekvienai iš kripto turto rūšių Lietuvoje ir užsienyje bei kokie tarifai yra taikomi.

1 lentelė. **Kripto turtui taikomi mokesčiai ir jų dydžiai Lietuvoje ir užsienyje**

Eil. Nr.	Šalis	Kripto valiutai galimas taikyti mokestis	Tarifas	Fiksuotos vertės žetonams galimas taikyti mokestis	Tarifas	NFT galimas taikyti mokestis	Tarifas
1.	Lietuva	<i>GPM</i>	Nuo 15 % iki 20 % / nuo 5 % iki 15 %	<i>GPM</i>	Nuo 15 % iki 20 % / nuo 5 % iki 15 %	<i>GPM</i>	Nuo 15 % iki 20 % / nuo 5 % iki 15 %
		<i>PM</i>	15 %	<i>PM</i>	15 %	<i>PM</i>	15 %
		<i>PVM</i>	21 %	<i>PVM</i>	21 %		
2.	Kinija	-	-	-	-	-	-
3.	JAV	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 0 % iki 37 %	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 0 % iki 37 %	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 0 % iki 37 % arba 28 %
		<i>Pelno mokestis</i>	Nuo 10 % iki 37 %	<i>Pelno mokestis</i>	Nuo 10 % iki 37 %	<i>Pelno mokestis</i>	Nuo 10 % iki 37 %

4.	Vokietija	<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %	<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %	<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %
5.	JK	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 10 % iki 20 %	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 10 % iki 20 %	<i>Kapitalo prieaugio mokestis</i>	Nuo 10 % iki 20 %
		<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %	<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %	<i>Pajamų mokestis</i>	Nuo 0 % iki 45 %

Šaltinis: Sudaryta autoriaus

Kripto turto apmokestinimas skirtingose šalyse turi tam tikrų panašumų bei skirtumų, kurie yra matomi 1 lentelėje. Pirmiausia, svarbu atkreipti dėmesį į panašius mokesčius, pvz., Lietuvos PM turi tam tikrų panašumų į JAV ir JK kapitalo prieaugio mokestį, tuo tarpu Lietuvos GPM turi tam tikrų panašumų į JAV pelno, Vokietijos pajamų bei JK pajamų mokesčius.

Lietuvoje gyventojų pasigaminta virtuali valiuta nėra laikoma gyventojų pajamomis, todėl neapmokestinama, o apmokestinama tik tuo atveju kai yra gaunamos pajamos iš jos nuo 15 % iki 20 %. Taip pat, jei nėra vykdoma individuali veikla, tuomet su pardavimo ir pasigaminimo išlaidų skirtumas per kalendorinius metus neviršijantis 2500 eurų pajamų nėra apmokestinamas. Jei yra vykdoma individuali veikla, tuomet kai veikla yra tęstinė, savarankiška ir ja yra siekiama ekonominės naudos yra apmokestinama nuo 5 iki 15 %. GPMĮ požiūriu, virtualios valiutos pirkimo-pardavimo pajamos yra skirtumas tarp pardavimo ir leidžiamų atskaitymų sumos, o gyventojų vykdančio individualią veiklą – skirtumo tarp pardavimo ir leidžiamų atskaitymų sumos. Lietuvoje, NFT galėtų būti apmokestinamas tokiais pačiomis sąlygomis, kaip ir kriptovaliutos ar fiksuotos vertės žetonai (Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos..., 2018).

Lyginant Lietuvos GPM su užsienio panašiu apmokestinimu, pvz., JAV kriptovaliutos yra traktuojamos, kaip nuosavybė apmokestinimo tikslais. JAV kriptovaliutos nėra apmokestinamos jas įsigyjant ir laikant, gavus dovaną, dovanojant bei pervedant sau pačiam tarp savo piniginių. Kripto turtas JAV yra apmokestinamas, kaip pajamos, kai gaunamas atlyginimas kriptovaliutomis, gavus kriptovaliutas už tam tikras prekes ir paslaugas, kasant kriptovaliutas ir gavus pajamų, kurios susijusios su jų kasimu, gavus pajamas iš „staking“, gavus kriptovaliutas iš „hard fork“, gavus kitokias pajamas laikant kriptovaliutas pinigineje

bei gavus pajamas iš „airdrop“. NFT kūrėjai apmokestinami pelno mokesčio tarifu, tokiu pat kaip ir kriptovaliutų atveju, jei yra gaunamas pelnas už sukūrimą ir realizavimą. Jei parduodamas NFT ir už jį gaunamos pajamos, bus apmokestinama pelno mokesčiu. Įsigyjant arba parduodant NFT mokesčių dydis priklauso nuo to, kiek laiko buvo NFT laikomas ir koks pelnas realizavus gautas. Tokiais atvejais mokesčio tarifas svyruoja nuo 10 % iki 37 % (IRS.GOV., 2022).

Vokietijoje visas kripto turtas yra apmokestinamas tik pajamų mokesčiu. Vokietijoje kriptovaliutos yra apmokestinamos pajamų mokesčiu, o jos yra laikomos, kaip privatus turtas. Kriptovaliutos yra apmokestinamos tokiu atveju, jei realizuojamos tais pačiais metais, kai buvo įsigytos, o jei laikomos ilgiau nei vienerius metus, tuomet taikomos lengvatos ir kriptovaliutos yra išvis neapmokestinamos, tačiau „staking“ atveju, laikymo periodas yra 10 metų. Pelnas iki 600 eurų per kalendorinius metus taip pat yra neapmokestinamas. Pajamų mokesčio tarifas yra nuo 0% iki 45% (Umsatzsteuerliche Behandlung und Erörterung der..., 2020).

Tuo tarpu JK kripto turtas gali būti apmokestinamas pelno mokesčiu, tie atvejai yra, kai gaunamas atlyginimas kripto turtu, gaunant pajamas iš „staking“, gaunant pajamas iš kasimo, gaunant pajamas iš „airdops“ Tokie atvejai yra apmokestinami tarifu nuo 0 % iki 45 %, priklausomai nuo gautų pajamų, o galimi apmokestinimo tarifai yra 0 %, 20 %, 40 %, 45 % (UK Crypto Tax Guide, 2022).

Taigi, matoma, jog iš esmės aptartuose šalyse kripto turto apmokestinimas yra panašus. Vienintelė Kinija išvis neapmokestina kripto turto, kadangi kripto turtas yra neteisėtas Kinijoje. Tarifai, skirtingose šalyse nėra vienodi. Tačiau, būtina palyginti ir Lietuvoje taikoma PM bei kitose šalyse taikoma kapitalo prieaugio mokestį kripto turto apmokestinime.

Lietuvoje, pasigaminus virtualią valiutą, mokesčio bazės neatsiranda, kaip ir GPM požiūriu. Atsiranda tik tuo atveju, jei virtuali valiuta yra realizuojama, tuomet apmokestinama standartiniu PM 15 % tarifu. Virtualios valiutos pirkimo-pardavimo pajamos yra skirtumas tarp pardavimo ir įsigijimo kainos, PMĮ požiūriu. Taip pat, svarbu paminėti ir tai, jog tais atvejais, kai virtualios valiutos Lietuvoje yra traktuojamos, kaip vertybiniai popieriai, taip pat gali būti apmokestintos. Tačiau už išplatintus žetonus, kurie yra laikomi vertybiniais popieriais, gautos lėšos bus įtraukiamos į apmokestinamąsias pajamas, jei prisiimtų

įsipareigojimų suma yra mažesnė už surinktų lėšų sumą arba jis neprisiima jokių įsipareigojimų, t.y. jei bus uždirbamos lėšos.

Turto vertės padidėjimo pajamos, kurios yra turto pardavimo ir įsigijimo kainų skirtumas apmokestinamas pagal PMĮ 16 str. 1 d., investuotojams, kurie įsigiję tokių žetonų. Tačiau, ICO metu surinktos lėšos nelaikomos PM objektu, jei ICO metu išleidžiami žetonai turi vertybinių popierių požymių numatytų CK ir gauta suma atitinka platintojo prisiimtų įsipareigojimų sumą.

Taigi, apibendrinus kripto turto apmokestinimą Lietuvoje, PM požiūriu, matoma, jog JAV turi tam tikrų panašumų bei skirtumų. JAV, kai yra kapitalo prieaugis (nuosavybė) bei kaip pajamos. Pelnas apmokestinamas nuo 10 % iki 37 % tarifu, o kapitalo prieaugis 0 %, 15 % arba 20 %, priklausomai nuo gaunamų pajamų dydžio, o apmokestinama, kaip kapitalo prieaugis, kai: parduoda už grynuosius pinigus, konvertuojamos kriptovaliutos bei išleidžiant kriptovaliutas tam tikroms paslaugoms įsigyti (2022 Crypto an Bitcoin tax..., 2022).

Tuo tarpu JK kripto turtas gali būti apmokestinamas arba kapitalo padidėjimo mokesčiu arba pajamų mokesčiu. Kripto turtas yra kvalifikuojamas, kaip turtas, todėl kai yra disponuojama šiuo turtu, turi būti mokamas kapitalo padidėjimo mokestis. Disponavimas yra laikoma, kai kripto turtas parduodamas už tradicinės valiutas, prekyba kriptovaliutomis, kripto turto mainai į tam tikras prekes ir paslaugas bei dovanojimas, nebent tai yra dovanojama partneriui. NFT taip pat taikomi tie patys apmokestinimo principai, nors ir nėra visiškai sureguliuota rinka. Taip pat yra taikomos tam tikros išimtys, bei lengvatos kada mokesčiai kripto turtui nėra taikomi (GOV.UK, Capital Gains Tax, 2022).

Apibendrinant šiuos mokesčius, matoma, jog daugiausiai panašumų turi JK ir Lietuva bei JK ir JAV tarpusavyje, kada tarifai yra panašiausi tarp Lietuvos ir JK. Toliau svarbu aptarti ir NFT reguliavimą Lietuvoje ir užsienyje. Kaip ir minėta, Lietuvoje NFT gali būti apmokestinama tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir kriptovaliutos bei fiksuotos vertės žetonai, kadangi ši rinka nėra niekaip sureguliuota ir kol kas neturi jokių gairių dėl to. Kinija, taip pat šiuo atveju visai panaši į Lietuvą, kadangi tai NFT Kinijoje yra pilkojoje zonoje, tačiau apmokestinimas nėra taikomas. NFT gali būti laikomi, kaip nuosavybė arba antspaudai, antikvariniai daiktai arba prekybos kortelės. Apmokestinant NFT, reikia nustatyti, ar asmuo kūrėjas ar investuotojas ir ar tai yra jo verslas ar hobis. NFT apmokestinami kapitalo prieaugio

mokesčiu, jei yra iškasamas NFT ir jis realizuojamas už didesnę sumą. Jei JAV, NFT traktuojamas, kaip antspaudai, antikvariniai daiktai ar prekybos kortelės, tuomet apmokestinama 28 % kapitalo prieaugio mokesčio tarifu. Tuo tarpu, Vokietijoje NFT rinka vis dar nėra sureguliuota, todėl NFT taikomi tradiciniai apmokestinimo principai. Taip pat NFT gali būti traktuojamas, kaip nuosavybė, tuomet gali būti taikomi nuosavybės arba pajamų mokesčiai, kaip ir kriptovaliutoms ir taip pat, kaip meno kūriniai, tokiu atveju NFT pardavimas gali būti pagrįstas pajamoms, tačiau tokiu atveju būtina, kad mokesčių mokėtojas atliktų tam tikrą meninę veiklą. O JK, NFT taikomi tie patys apmokestinimo principai, kaip ir kriptovaliutoms bei fiksuotos vertės žetonams. Taigi, iš tokio apibendrinimo, matoma, jog kol kas nei viena šalis neturi tikslaus apmokestinimo reguliavimo dėl NFT, tačiau yra prielaidos, kokie apmokestinimo principai gali būti taikomi, siekiant NFT apmokestinti.

Svarbu pažymėti ir tai, jog Lietuvoje kripto turtas galėtų būti apmokestinamas ir NFT, tačiau įsakmiai nurodytų taisyklių tam nėra. Jei yra vykdomi atsiskaitymai žetonais, kurie neatitinka virtualiųjų valiutų apibrėžimo, tuomet tokie žetonai PVM tikslais nėra laikomi virtualiąja valiuta, PVM požiūriu, kripto turtas nėra laikomas trumpalaikiu turtu, o PVM objektu gali būti laikomas pats prekių ar paslaugų teikimas už kurį yra atsiskaitoma virtualiąja valiuta, kadangi PVMĮ atžvilgiu nėra skirtumo ar už prekes ir paslaugas yra atsiskaitoma tradicine, ar virtualiąja valiuta. Be to, Virtualios valiutos kasimas nėra laikomas PVM objektu, tačiau jei kasama kitam asmeniui gali būti laikomos PVM objektu ir apmokestinama PVM. Virtualios valiutos keitimas į tradicinę valiutą PVMĮ atžvilgiu yra laikomas PVM objektu, o tokiu atveju apmokestinamoji vertė yra lygi maržai. Sandoriai virtualiąja valiuta nėra PVM apmokestinami, tačiau asmuo teikiantis finansinės paslaugas gali pasirinkti skaičiuoti PVM, PVMĮ nurodyta tvarka. Tačiau, nei viena kita užsienio šalis PVM nesiekia apmokestinti kripto turto.

Palyginus kripto turto apmokestinimą Lietuvoje ir užsienyje, galima išskirti didžiausius panašumus ir skirtumus tarp skirtingų valstybių kripto turto apmokestinimo. Patys didžiausi panašumai yra pastebimi tarp JAV ir JK kripto turto apmokestinimo reguliavimo. Autoriaus nuomone, JAV ir JK kripto turto apmokestinimas turėtų tapti sektinu pavyzdžiu kitoms užsienio šalims, o taip pat ir Lietuvai, kadangi šios dvi šalys išskiria daugiausiai atveju, kuomet kripto turto apmokestinamas, kada nėra apmokestinimas, o taikomi mokesčio tarifai taip pat ženkliai nesiskiria. Taip pat ir taikomi mokesčiai JAV ir JK yra tapatūs, t.y. kripto

turtas apmokestinimas arba kapitalo prieaugio mokesčiu arba pelno mokesčiu – JAV ir pajamų mokesčiu – JK. Iš visų analizuojamų šalių, vienintelė Lietuva turi tam tikrų panašumų su minėtomis dvejomis valstybėmis, kadangi Lietuva kriptu turtui iš esmės taiko GPM, kuris yra tapatus pajamų ar pelno mokesčiui JK ir JAV atitinkamai.

Žvelgiant iš skirtumų pusės, yra pastebimas akivaizdus Vokietijos ir Kinijos išsiskyrimas iš kitų valstybių, kadangi Vokietijoje yra taikoma visiškai kitokios kripto turto apmokestinimo taisyklės, kurios nėra panašios su JAV, JK ar Lietuva, tačiau tai nereiškia, jog jų teisinis reguliavimas yra prastesnis. Atlikus analizę, matoma, jog Vokietija taip pat yra ganėtinai suregulavusi kripto turto apmokestinimą savo valstybėje, tačiau visgi išlieka tam tikrų teisinio reguliavimo spragų. Be to, taip pat pastebimas ryškus skirtumas, tarp visų penkių analizuojamų valstybių, t.y. Kinijoje taikomas (netaikomas) apmokestinimas kripto turtui. Kinija išsiskiria tuo, kad ši valstybė kripto turto išvis neapmokestina, kadangi tai reikštų tam tikra kripto turto legalizavimą šalyje, tačiau vietoje to, Kinijoje yra kuriamos savos blokų grandinės ir atskiri kripto turto modeliai.

Be viso to, svarbu pažymėti ir svarbiausius kripto turto apmokestinimo momentus, skirtingose valstybėse. JAV ir JK, algos gavimas kripto turto yra laikomas apmokestinamuoju įvykiu, t.y. atlyginimas šiose valstybėse gali išmokamas kripto turtu, tuo tarpu Lietuvoje negalima ir tai nėra apmokestinamas įvykis. Taip pat, dėl neapmokestinamųjų kripto turto momentu, Lietuvoje nėra apmokestinama, jei pelnas per kalendorinius metus neviršija 2500 eurų, o Vokietijoje po vienerių metų laikymo kriptovaliutų pelnas yra visiškai neapmokestinamas, tačiau JAV ir JK išskiria ženkliai daugiau neapmokestinamųjų įvykių susijusių su kripto turtu, kurie buvo paminėti anksčiau šiame darbe, tačiau JAV ir JK neapmokestinamieji įvykiai yra labai panašūs ir skiriasi ne ženkliai. Svarbu paminėti ir tai, kaip apmokestinamas kripto turto kasimas. Lietuvoje kasimas nėra apmokestinamas, tačiau kasant kitam asmeniui PVM požiūriu galėtų būti apmokestinama, JAV ir JK apmokestina tik gavus pajamas iš kripto turto, o Vokietija apmokestina.

Taigi, aptarus visus panašumus ir skirtumus yra pastebimi dviejų valstybių, t.y. JAV ir JK didžiausi panašumai kripto turto apmokestinime. Lietuva taip pat turi tam tikrų panašumų su šiomis dvejomis valstybėmis, tačiau Lietuvai reikėtų dar ženkliai sustiprinti kripto turto apmokestinimo reguliavimą ir pasisemti gerosios praktikos iš kitų valstybių. Darbo autoriaus nuomone, JAV ir JK, kripto turto apmokestinimas yra sektinas pavyzdys kitoms valstybėms,

kurios dar neturi sėkmingo ir gerai veikiančio teisinio reglamentavimo šioje srityje. JAV ir JK yra geras pavyzdys, kadangi beveik visos sritys yra sureguliuotos, yra aiškios gairės ir nuorodas, kada ir koks įvykis yra apmokestinamas, kada nėra, kokios taikomos išimtys ir kokie ir kada taikomi mokesčiai ir jų tarifai. Lyginant su Lietuva, Lietuvoje yra sureguliuotos tik kelios sritys, o visa pateikiama analize šiame darbe yra preziumuojama, kadangi kol kas Lietuvos įstatymai to nereguliuoja bei nei viena atsakinga institucija Lietuvoje nėra pasisakiusi ar pateikusi atitinkamų gairių, kaip turėtų būti apmokestinamas visas kripto turtas, o ne tik kriptovaliutos. Vokietija, lyginant su JAV ir JK turi taip pat tam tikrų pranašumų savo kripto turto apmokestinimo sistemoje, kuriuos būtų galima perkelti į kitų valstybių kripto turto apmokestinimo reguliavimą, tačiau vis dėl to, darbo autoriaus nuomone, dėl visų išvardytų aspektų aukščiau, JAV ir JK, analizuojamų valstybių tarpe, galėtų būti geroji praktika tobulinant Lietuvos reguliavimą kripto turto apmokestinime ir užpildant teisinio reglamentavimo spragas Lietuvoje. Aptarus panašumus ir skirtumus, galima aiškiai išskirti, jog yra teigiamos ir neigiamos pusės kiekvienos valstybės reguliavime. Lietuvoje dėl tokio reglamentavimo yra daugybė spragų, kurios suteikia galimybę subjektams atliekant įvairias operacijas, susijusias su kripto turtu, vienaip ar kitaip išvengti mokesčių bei netaikyti taisyklių dėl vieningo apibrėžimo ir supratimo nebūvimo, o žvelgiant iš teigiamos pusės, Lietuvoje visgi yra taikomi mokesčiai kriptovaliutomis, kurie gali būti pritaikomi ir kripto turtui, todėl į valstybės biudžetą yra surenkama tam tikra mokesčių dalis. Tuo tarpu, JAV ir JK yra pateikusi aiškias ribas, susijusias su beveik visu kripto turtu, todėl tai leidžia tiek valstybei surinkti mokesčius į biudžetą, tiek subjektams, užsiimantiems kripto turtu suprasti ir žinoti aiškias ribas bei taisykles, kurios yra taikomos kripto turto apmokestinimui, tačiau neigiama pusė yra ta, jog šiose šalyse kripto turto mokesčio bazės tarifas gali būti labai aukštas ir siekti 45 %. Vokietijoje, nors ir yra iki galo nereguliuota kripto turto apmokestinimo teisinė aplinka, kas suteikia galimybę išvengti tam tikrų mokesčių asmenims užsiimantiems veikla su kripto turtu, tačiau lyginant su kitomis šalimis, mokesstinė aplinka, norint užsiimti bet kokia veikla su kripto turtu yra palankiausia mokesčių mokėtojams. Tuo tarpu Kinijoje, kadangi mokesčiai į valstybės biudžetą nėra surenkami, kadangi kripto veikla nėra legali, tačiau dėl to valstybė praranda daug mokesčių, nes veikla, susijusi su kripto turtu vis tiek vyksta, tačiau taip pat nelegaliai.

3.2. Kripto turto apmokestinimo perspektyvos Lietuvoje ir užsienyje

Pereinant prie Kripto turto apmokestinimo perspektyvų Lietuvoje, šiuo metu situacija nėra labai daug žadanti. Kol kas nėra konkrečių veiksmų, kuriuos planuojama įgyvendinti, siekiant sureguliuoti. LR Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas 2022 m. kovo mėnesį sakė, jo yra planuojama griežtinti kriptovaliutų rinką, tačiau nebuvo pasakyta, kokie konkretūs sugriežtinimai yra planuojami. Sugriežtinimai yra planuojami tik kriptovaliutomis, kadangi 2022-02-24 prasidėjus karui, padažnėjo atsiskaitymai kriptovaliutomis ir jog kriptovaliutos yra potencialus kanalas sankcijoms Rusijai apeiti (2022-03-23 Biudžeto ir finansų komiteto..., 2022)

Be to, 2022-03-15 Europos priežiūros institucijos (toliau – **EPI**) išleido įspėjimą apie kripto turto keliamas dideles rizikas, kurios yra ir spekuliatyvaus pobūdžio. EPI pažymėjo, jog kripto turtas yra netinkamas daugumai mažmeninių vartotojų nei kaip investavimo, nei kaip mokėjimo ar mainų priemonė, nes vartotojai susiduria su itin didele galimybe prarasti visus investuotus pinigus, kainos keičiasi labai greitai, vartotojai gali tapti apgaulės, sukčiavimo, operacinių klaidų ar net kibernetinių išpuolių aukos, o ir nesėkmės atveju nebus realių galimybių pasinaudoti teisėmis į apsaugą ar kompensaciją. Taip pat svarbu paminėti ir tai, jog 2020-09-24 buvo pateiktas pasiūlymas dėl EP ir Tarybos reglamento dėl kripto turto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva S) 2019/1937, COM/2020/593 (toliau – **MiCA**). Šiuo pasiūlymu yra siekiama keturių bendrųjų tikslų, t.y. teisinio tikrumo, paramos inovacijoms, tinkamo vartotojų ir investuotojų apsaugos lygio ir rinkos vientisumo bei finansinio stabilumo užtikrinimo.

Šiuo metu Lietuvoje, pats kripto turtas ir su juo susijusi veikla yra reguliuojama tik LR Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo įstatymu (toliau – **PPTFI**). Be šio PPTFI patį kripto turtą ir jo apmokestinimą padeda suprasti ir reguliuoja tik valstybinių institucijų gairės bei išaiškinimai. Kol kas, Lietuvoje nėra planų dėl mokestinės sistemos tobulinimo ar perspektyvų ateityje, Lietuvoje šiuo metu yra planuojama tik suvaldyti su kripto turtu susijusias rizikas, taip stiprinant valstybės institucijų priežiūrą. LR Vyriausybės biudžeto ir finansų komitetas, siekia registruoti naują PPTFI projektą, kuriuo, kaip ir minėta, bus siekiama stiprinti priežiūrą dėl rizikų valdymo, taip pat, reglamentuoti kriptopaslaugų tiekėjų veiklą, reglamentuoti griežtesnius reikalavimus kriptopaslaugų tiekėjų įsisteigimui. Be to, lygiagrečiai yra planuojama priimti ir MiCA, kuri sukurs ES teisėje kripto turto aiškesnę apibrėžtį tiek pačiam

kripto turtui, tiek veikloms, susijusioms su juo. Remiantis MiCA 126 str. reglamentas bus taikomas 18 mėnesių nuo jo įsigaliojimo datos. Todėl įsigaliojus MiCA, nors ir negreitu metu, tikėtina, jog ir kripto turto apmokestinimo sektorius tiek Lietuvoje, tiek visoje Europoje taps aiškesnis ir labiau sureguliuotas, kadangi MiCA suteiks pagrindus, kaip teisingai turėtų būti kvalifikuojamas kiekvienas kripto turtas bei kiekviena veikla susijusi su kripto turtu, o esant aiškesniam kvalifikavimui, mokesstinė tvarka taip pat turėtų tapti aiškesnė. Be to ir į MiCA yra įtrauktų nuostatų, kad įvairios paslaugos apimačios kripto turtą turėtų turėti skaidrią mokesčių struktūrą. Žinoma, jei ir PPTFI projektas bus registruotas ir patvirtintas, tai turėtų taip pat prisidėti prie aiškumo, siekiant apmokestinti kripto turtą ir su juo susijusias veiklas.

Nepaisant to, Lietuva kol kas nepasižymi griežtu reglamentavimu kripto turtui, todėl Lietuvoje sparčiai auga registruojamų kripto subjektų skaičius, o tai yra dėl to, kad kripto rinka nėra pakankamai sureguliuota, o ir mokesčiai nėra dideli bei jų taikymas nėra aiškiai reglamentuotas, todėl Lietuva tampa labai palanki vieta subjektams iš viso pasaulio plėtoti čia savo verslą. Atsižvelgiant į esantį reglamentavimą Lietuvoje, planuojamus įgyvendinti ES ir Lietuvos teisės aktų pakeitimus bei esamą apmokestinimo situaciją analizuotose užsienio šalyse. Galima daryti išvada, jog Lietuva turėtų įdiegti ne vieną aiškią apmokestinimo bei apskritai, kripto turto reglamentavimo sistemą. Lietuvos teisės aktų leidėjai, galėtų pasekti puikiais užsienio šalių pavyzdžiais ir perkelti gerąją praktiką į nacionalinius teisės aktus tam, kad būtų užtikrinta skaidri, aiški bei proporcinga kripto turto apmokestinimo sistema.

Kaip ir minėta anksčiau šiame darbe, geroji ir sektina praktika kripto turto apmokestinime galėtų būti JAV ir JK apmokestinimo modelis. Jei Lietuva pasektų JAV arba JK kripto turto apmokestinimo modeliu ir pritaiktų panašias taisykles savo sistemoje, Lietuvoje atsirastų teisinis apibrėžtumas ir aiškumas, kada, koks ir kokiais atvejais kripto turtas yra apmokestinimas bei koks mokeskis kiekvienam kripto turtui yra taikomas. Nors ir JAV ir JK iki galo nėra sureguliuota visas kripto turto apmokestinimas, tačiau spragų yra ženkliai mažiau lyginant su Lietuvoje taikoma kripto turto apmokestinimo tvarka, kadangi JAV ir JK tiek gairės, tiek nuorodos bei kada ir koks įvykis apmokestinamas ir koks mokesčio tarifas bei mokeskis yra taikomas yra pateikta. Lietuva, sekdamą JAV ir JK praktika, galėtų išleisti gaires ar kitokį aiškinamąjį teisės aktą, kuriame būtų nurodyta, kada ir kokiam kripto turtui yra taikomas GPM, o kada PM, išplėsti neapmokestinamųjų įvykių sąvokas bei aiškiai nurodyti, kaip kvalifikuoti kiekvieną iš kripto turto rūšių. Tačiau darbo autoriaus nuomone, tokie

veiksmai sunkiai galėtų būti įgyvendinami, kol valstybėje nėra vieningos praktikos ir aiškinimo dėl pačio kripto turto sampratos bei jo vietos Lietuvos teisinėje sistemoje.

Visgi, nors ir yra ne vienas ir šiame darbe ir nepaminėtas gerosios kripto turto apmokestinimo praktikos pavyzdys, tačiau kol kas, žvelgiant iš realistinės pusės, panašu, jog kripto turto apmokestinime didelių pokyčių artimiausiu metu Lietuvoje nėra numatoma. Manytina, jog kol nebus nusistovėjusios ir vieningos kripto turto apmokestinimo sampratos Lietuvos lygmeniu, jo aiškaus kvalifikavimo ir reglamentavimo, tol pokyčiai mokesčių teisinėje sistemoje nebus pradedami įgyvendinti, kadangi tik šiomis dienomis yra pradedama daugiau kalbėti apie patį kripto turto reglamentavimo griežtinimą, tačiau dar net nėra aišku kaip kvalifikuoti tam tikrą kripto turto, pvz. NFT. O iki kol nebus sureguliuotas visas kripto turtas ir jo apmokestinimas, valstybė galimai susidurs su papildomomis problemomis, tokiomis kaip mokesčių vengimas, pinigų plovimas ir pan., o kadangi visuomenėje vyrauja suskirstymas dėl pačio kripto turto ir vieni yra priešiška nusiteikę tiek griežtinti visą reglamentavimą, tiek visiškai neleisti finansų įstaigoms vykdyti operacijų kriptovaliutomis, todėl pozityvių pokyčių galimai artimojoje ateityje bent Lietuvoje nebus. Taigi, darbo autoriaus nuomone, tik esant PPTFI ir MiCA įsigaliojimams, po jų įgyvendinimo, pagal šiuo metu esantį progresą mokesčių teisės srityje, galimi pokyčiai ir kripto turto apmokestinimo sistemoje.

IŠVADOS

1. Kripto turtas yra nematerialus skaitmeninis turtas, kuris neturi savo fizinės išraiškos bei neatitinka nei grynųjų pinigų nei finansinės priemonės apibrėžimo, kadangi kripto turtas nesudaro santykių, dėl kurių subjektui gali atsirasti piniginis arba finansinis įsipareigojimas. Į kripto turto sąvoką įeina kriptovaliutos, fiksuotos vertės žetonai bei nekeičiamieji žetonai. Teisės aktų leidėjams vengiant kripto turto termino, vietoje jo neretai naudojami terminai virtualioji valiuta, skaitmeninė valiuta ar net kriptovaliuta. Kripto turtas yra neregamentuotas ir nereguliuojamas turtas, kuriuo galima atlikti atsiskaitymo, mainų, kaupimo, taupymo, investavimo ar net panaudojimo vaizdo žaidimuose, funkcijas. Virtualios valiutos gali būti naudojamos, kaip atsiskaitymo priemonė, tačiau tokią atsiskaitymo priemonę į apyvartą išleidžia ne centrinis bankas, t.y. kripto turtui nereikia tarpininko – centrinio banko. Kripto turtas naudoja kriptografijos metodus, o visas kripto turtas dažniausiai veikia blokų grandinėje (monetos veikia savo blokų grandinėje, o žetonai – monetų sukurtame blokų tinkle). Siekiant atrasti kripto turto vietą kiekvienoje teisinėje ir mokesčių sistemoje, dėl skirtingo kripto turto termino vertinimo susiduriama su iššūkiais, o dėl termino vieningumo stokos, apibrėžti kripto turto sampratą ir teisingai ja kvalifikuoti, mokesčių teisės sistemos turi nemažai spragų, kurios kelia kripto turto apmokestinimo problemų.
2. Lietuvoje kriptovaliutos yra apmokestinamos PM, GPM, o apmokestinimo momentas yra tas momentas, kuomet yra gaunamas pelnas. Taip pat gali būti apmokestinama ir PVM, kuomet atliekamas kriptovaliutos keitimas į tradicinę valiutą. Lietuvoje nėra reguliuojamas viso kripto turto apmokestinimas, todėl galima daryti prielaidą, jog apmokestinti visą kripto turtą galima tomis pačiomis taisyklėmis, kaip ir kriptovaliutas, o bendroji taisyklė yra ta, jog apmokestinamas yra pelnas ar pajamos gautos iš kripto turto. JAV ir JK apmokestinimo sistema kripto turtui yra labiausiai pažengusi, kadangi abi šalys identifikuoja ir apibrėžia įvykius, kada ir kaip apmokestinama, o kada ne. Kripto turtui apmokestinti JAV taiko kapitalo prieaugio ir pelno mokestį, o JK – kapitalo prieaugio ir pajamų mokestį. Vokietija taip pat turi panašumų su JAV ir JK dėl apmokestinamųjų ir neapmokestinamųjų įvykių, tačiau taiko vienintelį – pajamų mokestį visais atvejais. Tuo tarpu Kinija kripto turto neapmokestina išvis, kadangi Kinijoje kripto turtas ir su juo susijusios veiklos yra uždraustos. Tokių reglamentavimų teigiamos ir neigiamos pusės yra aiškiai pastebimos, kadangi valstybės, kurios turi

nemažai spragų savo teisinėje sistemoje, norėdamos apmokestinti kripto turtą ir su juo susijusias operacijas, praranda didelę dalį mokesčių į savo biudžetą, taip suteikdama galimybę potencialiems mokesčių mokėtojams vengti mokesčių arba tiesiog pasinaudoti teisinės sistemos spragomis ir jų išvis nemokėti. Tuo tarpu valstybės, kurios yra pažengusios tiek kripto turto tiek jo apmokestinimo reglamentavime, į savo biudžetus surenka ženkliai didesnę sumą mokesčių, o ir patiems mokesčių mokėtojams suteikia teisinio aiškumo bei apibrėžtumo, kada, kaip ir koks kripto turtas yra apmokestinamas arba neapmokestinamas.

3. Kripto turto apmokestinimo problemos kyla iš nepakankamo teisinio reglamentavimo: vieningo kripto turto sampratos nebuvimo ir spragų mokesčių teisės sistemose. Kripto turto apmokestinimas nėra pakankamai sureguliuotas, o jo sąvoka nėra vieningai suprantama bei aiškinama, todėl ir mokesčių teisinėje sistemoje nėra įgyvendinama pakankamai pokyčių. Dėl tokios teisinės situacijos kyla ir kitos problemos, tokios kaip mokesčių vengimas, mokesčių nemokėjimas, teisinio aiškumo ir apibrėžtumo nebuvimas bei mokesčių nesurinkimas į valstybės biudžetą. Minėtas problemas galima pritaikyti visoms šiame darbe nagrinėtoms valstybėms, nors kai kurios užsienio valstybės turi ženkliai aiškesnį ir labiau sureguliuotą kripto turto apmokestinimo modelį. Šias problemas būtų galima išspręsti pirmiausia aiškiai ir vieningai apibrėžiant kripto turto sąvoką bei ją įtvirtinant įstatymuose. Esant reglamentuotai kripto turto sąvokai, mokesčių įstatymai galėtų būti taip pat papildomi, kadangi kol nėra tikslaus kripto turto apibrėžimo, nėra ir aišku kada, kam ir kokį mokestį pritaikyti. Norint atlikti šiuos veiksmus, siūloma pasekti gerąją užsienio praktika ir ją perkelti į nacionalinius teisės aktus, tarp kurių galėtų būti ir šiame darbe analizuojamos JK, JAV ar Vokietija, nors esant dabartinei mokesčiai aplinkai Lietuvoje, artimiausi Lietuvai modeliai būtų JK ir JAV.
4. Lietuvoje didelių pokyčių kripto turto apmokestinime artimojoje ateityje nėra numatoma. Galimi pokyčiai yra numatomi pirmiausia tik aiškiai apibrėžus kripto turto sampratą, o ji bus apibrėžta ES lygmeniu įsigaliojus MiCA, kuri išskirs pagrindus, kaip teisingai turėtų būti kvalifikuojama kiekviena kripto turto rūšis bei veikla susijusi su juo. Esant aiškesniam bei vieningam kvalifikavimui, bent ES lygmeniu, galimai ir mokesčių įstatymai Lietuvoje, bus atitinkamai pakoreguoti. Kadangi MiCA numatomos kaip gairės mokesčiai aplinkai sureguliuoti, tai prisidės prie skaidrios,

aiškios bei proporcingos kripto turto apmokestinimo sistemos. Tuo tarpu užsienio valstybių perspektyvose yra numatoma sureguliuoti tai, kas dar iki galo nėra sureguliuota, pvz., NFT, ir palikti kuo mažiau spragų mokestinėje aplinkoje.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

TEISĖS NORMINIAI AKTAI

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (2000) *Valstybės žinios*, 33-1014;
2. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 63-2243;
3. Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 73-3085;
4. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 110-3992.
5. Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymas. *Valstybės žinios*. 2002, Nr. 35-1271;
6. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymas. *Valstybės žinios* 2017-07-13:, Nr. 64-1502 Suvestinė redakcija nuo 2022-01-28 iki 2022-07-31;

KITA PRAKTIŠKŲ MEDŽIAGA

ES ir užsienio valstybių pranešimai

7. Bundesministerium der Justiz (2021) Einzelfragen zur ertragsteuerrechtlichen Behandlung von virtuellen [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gesetze-im-internet.de/estg/>;
8. Bundes Finanz Ministerium (2020) Einzelfragen zur ertragsteuerrechtlichen Behandlung von virtuellen Währungen und von Token [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/DE/Downloads/BMF_Schreiben/St_euerarten/Einkommensteuer/2021-06-17-est-kryptowaehrungen.pdf?__blob=publicationFile&v=3;
9. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė Nr. 2020/C47/18 „dėl dokumento „2019 m. metinė augimo apžvalga“ (ES);
10. Europos Komisija (2019) Report with advice for the European Commission on crypto-assets [interaktyvus] (2020) [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://eba.europa.eu/documents/10180/2545547/EBA+Report+on+crypto+assets.pdf>

11. FAFT (2014) Virtual Currencies Key Definitions and Potential AML/CTF Risks [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cft-risks.pdf>;
12. Houben R. and Snyers A. (2018) *Cryptocurrencies and Blockchain: Legal Context and Implications for Financial Crime, Money Laundering and Tax Evasion* [interaktyvus] (2020) [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/150761/TAX3%20Study%20on%20cryptocurrencies%20and%20blockchain.pdf>;
13. HMRC (2022) Internal manual Cryptoassets Manual [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/cryptoassets-manual>;
14. HMRC (2021) Cryptoassets Manual [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/cryptoassets-manual>
15. HMRC (2022) Crypto Tax Guide [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/guidance/check-if-you-need-to-pay-tax-when-you-receive-cryptoassets>;
16. OECD (2020) Taxing Virtual Currencies: An Overview of Tax Treatments and Emerging Tax Policy Issues [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-virtual-currencies-an-overview-of-tax-treatments-and-emerging-tax-policy-issues.htm>;
17. Office of Chief Counsel Internal Revenue Service (2021) Memorandum [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.irs.gov/pub/irs-wd/202114020.pdf>;
18. Internal Revenue Service (2022) Virtual Currencies [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.irs.gov/businesses/small-businesses-self-employed/virtual-currencies>;
19. Pasiūlymas Europos Parlamento ir Tarybos 2020 m. rugsėjo 24 d. reglamentas 2020/0265 dėl kriptoturto rinkų, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937;

Lietuvos institucijų pranešimai

20. Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštas (2019) *Kripto valiutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/assets/Veiklos-sritys/Apskaita/VAS/Euras-ir-kriptovaliuta/Kriptovaliutos-ir-eton-apskaitos-rekomendacijosskelbimui06-12.pdf>;
21. Jurgilas M. (2019) Fintech/kripto turtas/nauda/grėsmės [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: [https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2019%2010%2009%20BFK%20Fintech%20kripto%20galimybes%20ir%20rizikos\(1\).pdf](https://www.lb.lt/uploads/documents/files/2019%2010%2009%20BFK%20Fintech%20kripto%20galimybes%20ir%20rizikos(1).pdf);
22. Lietuvos Bankas. (2019) Lietuvos Banko pozicija dėl virtualiųjų valiutų ir pirminio virtualiųjų valiutų žetonų platinimo [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/lt/naujienos/lietuvos-banko-pozicija-del-virtualiojo-turto-ir-pirminio-virtualiojo-turto-zetonu-platinimo-atspindi-rinkos-aktualijas>;
23. Lietuvos Bankas (2022) Biudžeto ir finansų komiteto posėdyje – kriptoturto reguliavimo klausimai [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/lt/naujienos/biudzeto-ir-finansu-komiteto-posedyje-kriptoturto-reguliavimo-klausimai>;
24. Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. (2018) Dėl virtualiųjų valiutų ir pirminio virtualiųjų žetonų platinimo veiklos mokesčių nuostatų paaiškinimo. Vilnius. [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.vmi.lt/evmi/documents/20142/391185/Paai%C5%A1kinimas+d%C4%97l+virtuali%C5%B3++RM-21969.pdf/30a8e9a1-132d-5f91-314c-64ff290f8d8b?t=1545390441331>;

Elektroniniai leidiniai

25. Bloomberg (2022) The Crypto World Is Still Waiting for Its Rulebook [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.bloomberg.com/news/newsletters/2022-03-10/crypto-world-is-still-waiting-for-its-rules-after-biden-executive-order>;

26. Bartolucci S. (2020) Model of the optimal Selection of Crypto Assets, University of Cambridge [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3578450;
27. Clifford Change. (2021) *Non-Fungible Tokens: The Global Legal Impact* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.cliffordchance.com/briefings/2021/06/non-fungible-tokens--the-global-legal-impact.html>;
28. CNN BUSSINESS (2021) What is an NFT? Non-fungible tokens explained [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.cnn.com/2021/03/17/business/what-is-nft-meaning-fe-series/index.html>;
29. Coindesk (2022) UK Crypto Tax Guide 2022 [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coindesk.com/learn/uk-crypto-tax-guide-2022/>;
30. Chmieti M.T., Kochanska U. and Pinna A (2019) *Understanding the crypto-asset phenomenon, its risks and measurement issues* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ideas.repec.org/a/ecb/ecbart/201900053.html>;
31. Chmieti M.T., Kochanska U. and Pinna A (2019) *Understanding the crypto-asset phenomenon, its risks and measurement issues* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ideas.repec.org/a/ecb/ecbart/201900053.html>;
32. China Briefing (2022) How Does China View NFTs and What Are its Market Prospects? [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.china-briefing.com/news/how-does-china-view-nfts-and-what-are-its-market-prospects/>;
33. Deloitte. *Blockchain Enigma. Paradox. Opportunity.* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/Innovation/deloitte-uk-blockchain-full-report.pdf>;
34. Deshpande A., Stewart K., Lepetit L., Gunashekar S., (2017) Distributed Ledger Technologies/Blockchain: Challenges, opportunities and the prospects for standards [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: https://www.bsigroup.com/LocalFiles/zh-tw/InfoSec-newsletter/No201706/download/BSI_Blockchain_DLT_Web.pdf;

35. EY. (2021) Kripto valiutos pagal TFAS [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://vedlys.ey.com/naujienos-ir-straipsniai/ey-leidinys-kripto-valiutos-apskaita-pagal-tfas>;
36. Financial times (2021) Virtual control: the agenda behind China's new digital currency [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ft.com/content/7511809e-827e-4526-81ad-ae83f405f623>;
37. Gore I. (2020) *Valuation of crypto-assets* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/341625994_VALUATION_OF_CRYPTO-ASSETS \;
38. GOBankingRates (2022) Bitcoin and Crypto Taxes in 2022: What You Need To Know [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.gobankingrates.com/taxes/filing/bitcoin-crypto-taxes-2022-what-you-need-to-know/>;
39. HKWJ-Taxlaw (2021) *Crypto Tax Regulations Around the World* [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.hkwj-taxlaw.hk/crypto-tax/>;
40. Hub.accounting (2021) 5 Fragen zur Besteuerung von Non-Fungible Tokens (NFTs) [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://hub.accounting.com/crypto-tax-regulations/germany/5-fragen-zur-besteuerung-von-non-fungible-tokens-nfts>;
41. KPMG. (2020) Institutionalization of cryptoassets [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/us/pdf/2018/11/institutionalization-cryptoassets.pdf>;
42. Kutlu. O. (2021) China's crypto ban aims to eliminate competition with digital yuan: Expert [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.aa.com.tr/en/economy/chinas-crypto-ban-aims-to-eliminate-competition-with-digital-yuan-expert/2380358>;
43. Medium (2021) NFTs and German Law: Rights and Duties of NFT Holders [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą:

- <https://medium.com/@datash/nfts-and-german-law-rights-and-duties-of-nft-holders-83f1bb86d9bd>;
44. Nakamoto S. (2008) A Peer-to-Peer Electronic Cash system [interaktyvus] (2020) [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: <https://nakamotoinstitute.org/bitcoin/>;
 45. Sarhan H. (2020) Crypto-Assets: An Overview [interaktyvus] (2020) [žiūrėta 2022 m. sausio 26 d.]. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/342832176_Crypto-Assets_An_Overview;
 46. PricewaterhouseCoopers International Limited (2019) “Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS”, [interaktyvus; žiūrėta 2022 m. vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: . <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/cryptographic-assets-related-transactions-accounting-considerations-ifrs-pwc-in-depth.pdf>;
 47. Shin, F (2022) What's behind China's cryptocurrency ban? [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.weforum.org/agenda/2022/01/what-s-behind-china-s-cryptocurrency-ban/>;
 48. SCMP (2022) NFTs heat up in China as ‘digital collectibles’ despite tough regulatory environment banning profits [interaktyvus] [žiūrėta 2022 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/tech/tech-trends/article/3162980/nfts-heat-china-digital-collectibles-despite-tough-regulatory>;

SANTRAUKA

Kripto turto apmokestinimas Lietuvoje ir užsienio valstybėse: lyginimas, problematika, perspektyvos

Monika Zavackaitė

Kripto turtas yra ganėtinai naujas terminas, o jo apmokestinimas kelia nemažai iššūkių tiek Lietuvoje, tiek užsienio valstybėse. Reaguojant į vieningos kripto turto sąvokos ir sampratos nebuvimą, mokestinio ir teisinio kvalifikavimo bei vertinimo stygių, darbe yra analizuojama kripto turto sąvoka, jo apmokestinimas, problematika bei perspektyvos Lietuvoje ir užsienio valstybėse.

Išnagrinėjus mokslinę literatūrą bei teisės aktus, nustatyta, kad kripto turto sąvoką apima kriptovaliutas, fiksuotos vertės žetonus ir nekeičiamuosius žetonus. Pažymėtina tai, kad kripto turtas neturi vieningo teisinio apibrėžimo, todėl tai apsunkina jo kvalifikavimą ir vertinimą mokesčių ir teisinėje sistemoje. Išanalizavus Lietuvos bei užsienio valstybių mokesčių sistemas kripto turtui apmokestinti, galima teigti, jog aiškus, skaidrus ir proporcingas kripto turto apmokestinimo reglamentavimas didina valstybių biudžetą, kadangi yra surenkama didesnė dalis mokesčių. Tačiau valstybėse, kurios vis dar turi nemažai spragų ir nereguliuotų bei nereglamentuotų mokestinių santykių, susiduria su didesniu mokesčių vengimu bei mokesčių mokėtojų pasinaudojimu teisinėmis spragomis, taip nemokant mokesčių išvis.

Kripto turto apmokestinimo problemos kyla dėl nepakankamo teisinio reglamentavimo. Siekiant išvengti visų problemų susijusių su nepakankamu reglamentavimu, pirmiausia būtina tiksliai apibrėžti kripto turto sampratą, o tik vėliau, vadovaujant gerąja užsienio praktika, modifikuoti nacionalinę mokestinę aplinką kripto turtui apmokestinti.

SUMMARY

Taxation of Crypto-Property in Lithuania and Foreign Countries: Comparison, Problems, Perspectives

Monika Zavackaitė

Crypto-Property is a relatively new term and its taxation poses several challenges both in Lithuania and in foreign countries. In response to the lack of a unified concept and understanding of crypto assets and the lack of tax and legal qualification and valuation, the master thesis analyses the concept of crypto-property, their taxation, issues, and prospects in Lithuania and foreign countries.

A review of the academic literature and legislation has shown that the concept of crypto-property includes cryptocurrencies, stablecoins, and non-fungible tokens. It should be noted that crypto-assets do not have a single legal definition, which complicates their qualification and valuation in the tax and legal system. Having analysed the Lithuanian and foreign tax systems for taxation of crypto-property, it can be stated that clear, transparent, and proportionate regulation of taxation of crypto-property increases the budget of the states, as a larger share of taxes is collected. However, countries that still have a large number of legal gaps and unregulated and unregulated tax relationships face higher levels of tax evasion and taxpayers taking advantage of legal gaps to avoid paying taxes at all.

The problems with the taxation of the crypto-property stem from the lack of legal regulation. To avoid all the problems associated with insufficient regulation, it is first necessary to precisely define the concept of crypto-property, and only then, in line with good foreign practice, to modify the national tax environment for the taxation of crypto-property.